

Obrana

Minister obrany
v Iraku

Kurz prežitia

Nové kľzavé strely

Aligatory z Trenčína

ISSN 1336 - 1910

9 771336 191007

Deň Ozbrojených síl SR s NATO

**nedeľa 26. septembra 2004
ZOO Bratislava**

Program:

- 11.30 Ukázkový pochod Čestnej stráže
- 12.00 Vojenská prehliadka s ukázkami vojenských uniforiem jednotlivých zložiek Ozbrojených síl SR
- 13.00 Obed: pravý vojenský guláš
- 14.00 Vyžrebovanie prvých desiatich víťazov kvízu Poznáš členov NATO?
- 16.00 Ukážka zručností a výcviku jednotky rýchleho nasadenia OS SR (bojové umenie a sebaobrana)
- 17.00 Žrebovanie ďalších desiatich víťazov kvízu Poznáš členov NATO?
- 17.30 Večera: pravý vojenský guláš

Vojenská história v Piešťanoch

Pri príležitosti Dňa Ozbrojených síl Slovenskej republiky bude

25. septembra 2004

v priestoroch piešťanského letiska otvorená
stála expozícia Vojenského historického múzea
– Výzbroj čs. armády v rokoch 1945 -1992

Obrana armáda

Dvojtyždenník Ministerstva obrany SR
Založený v Clevelande (USA) v roku 1914
Obnovený v Bratislave v roku 1993
Ročník XII, č. 18/2004
Do výroby zadané: 26. 8. 2004

Vydavateľ:
Ministerstvo obrany SR
vo Vydavateľskej a informačnej
agentúre KOD KaMO

Šéfredaktor:
Mgr. Pavol VITKO
Tel.: 0960 313 072, 0903 820 847

Zástupca šéfredaktora:
pplk. Mgr. Jozef MICHNICA
Tel.: 0960 312 980

Tajomníčka redakcie:
Milena SLEZÁKOVÁ
Tel.: 0960 312 984, fax: 0960 312 520

Redaktori:
pplk. Milan ČIPKA, tel.: 0960 312 980
Jozef ŽIAK, tel.: 0960 312 984

Fotografi:
Peter DOVINA, Miroslav GYÜRÖSI
Tel.: 0960 312 395

Vedúca vydania a jazyková úprava:
PhDr. Zuzana KRÚTKA
Tel.: 0960 313 058

Grafická úprava:
Magnet Press, Slovakia

Adresa redakcie:
Dvojtyždenník Obrana-Armáda
VIA KOD KaMO
Kutuzovova 8, 832 47 Bratislava
E-mail: slezakovam@mod.gov.sk
www.mod.gov.sk, www.mosr.sk

Rozširuje:
Magnet Press, Slovakia
Mediaprint Kapa, PoNS

**Distribúciu a predplatné
pre SR zabezpečuje:**
MAGNET PRESS, SLOVAKIA, s. r. o.
Šustekova 8, 851 04 Bratislava - Petržalka
Korešpondencia: P. O. Box 17
850 05 Bratislava
Tel./fax: 02/6720 1931-33 - predplatné
E-mail: predplatne@press.sk
knihy@press.sk
www.press.sk

Tlač:
Kasico, a.s.
Beckovská 38, 823 61 Bratislava
Tel.: 02/48 20 96 33, Fax: 02/43 63 13 12
E-mail: marketing@kasico.sk
www.kasico.sk

Nevyžiadaná a uverejnený obrazový
materiál a rukopisy nevraciam.

© Ministerstvo obrany SR
Registračné číslo: 758/93
ISSN: 1336-2910

OBSAH

Oslavy SNP 4 – 5

Partneri v NATO: Američania
v Povstaní 6

Slováci na Golanských výšinách ... 7

Plk. gšt. Ing. Peter Kandráč:
Rozlúčkové ďakujem 8

Minister v Iraku 9

ADMIS (2. časť) 10 – 11

Technika – Drobníčky 12 – 13

Nové nemecké kľzavé strely .. 14 – 15

Rýchle útočné vozidlo MANTIS .. 16

Ako ďalej s Aligatorom 17

Kurz prežitia 18 – 19

Slávne zbrane: Dvojplotník SPAD .. 20

História:
Maršal František Nádašdy 21

Leteckí technici: výmena
generácií 22 – 23

Protialkoholické opatrenia
v rezorte 24 – 25

Analýza: Kontrola zbrojenia
a odzbrojenia (1) 26 – 27

Pretekár amatér
Alexander Dragún 28

Kronika rezortu obrany 29

Po aténskej olympiáde 30

Heľpa 2004 31

Z útvarov 32

Oddych 33 – 34

Súťaž 35

Fotografia na titulnej strane:

Minister obrany SR Juraj Liška medzi
slovenskými vojakmi v Iraku

K článku na str. 9

Foto – ro –

Editoriál

Jednou z požiadaviek, ktoré zaznievali zo strany našich vojakov na adresu ministra obrany Juraja Lišku počas jeho augustovej návštevy v Iraku, bolo zvýšenie počtu obrnenej techniky. Táto požiadavka, samozrejme, nebola vedeniu rezortu neznáma ani predtým. Ozbrojené sily sa ju snažili uspokojiť, no mohli poskytnúť len to, čo majú k dispozícii. Aj preto, aby sa situácia zlepšila, prešla napríklad výroba ľahkého obrneného transportéra Aligator zo súkromného sektora do Vojenského opravárenského podniku v Trenčíne, zakladateľom ktorého je ministerstvo obrany.

Je tu však ešte jedno obdobie, ktoré sa z hľadiska domácej výroby obrnenej techniky zapisalo čiernym písmom. Nie, zbytočné je už hovoriť o reštrikciách vo výrobe ťažkej zbrojárskej výroby vzápätí po roku 1989. To by bola dlhá debata s možno dosť odlišným výsledkom, aký sa traduje hore (aj mojím rodným) zbrojárskym Považím. Mám na mysli predovšetkým obdobie druhej polovice deväťdesiatych rokov. Vtedy sa doslova stovky štátnych miliónov investovali do „akože“ možnosti revitalizácie výroby najťažšej obrnenej techniky - tankov. Odborníkov, ktorí avizovali, že tadiaľto cesta nevedie, že sú to vyhodnené štátne subvencie, tanková lobby, propagandisticky avizujúca v skutočnosti nerealné oživenie zbrojárskej výroby, bez problémov prevälcovala. Samozrejme, s politickou podporou v pozadí. Dnes je namieste dvojotázka: Kde sú tie milióny a kde sú tie tanky? Mimochodom, až trápne sa mi zdali byť ponosy vtedajších zbrojárskych lídrov, keď sa nová proaliančná vládna garnitúra odvrátila od ich vízií tankových vojen a v skutočnosti neexistujúcich budúcich odberateľov.

Už je asi zbytočná otázka, koľko by dnes mohli mať naše ozbrojené sily Aligatorov, keby sa „velikáské“ peniaze z druhej polovice 90-tych rokov venovali do ich vývoja a výroby. Môžeme pritom porovnávať aj s medzinárodne mimoriadne úspešným odminovacím kompletom Božena z Krupiny, ktorý dokumentuje, že iní slovenskí výrobcovia a obchodníci mali aj napriek skromným podmienkam dostatok predvídavosti, technickej zdatnosti i guráže, aby sa presadili aj v medzinárodnej konkurencii. Práve takéto vozidlá totiž kráčajú s dobou, keď si boj proti terorizmu a odstraňovanie jeho následkov vyžaduje všetko iné, len nie otvorenie tankových frontov. Aspoň nie zo strany Slovenska. No a že spomínam už veľmi staré hriechy? Ale kdeže! Aligator nie je polička do kúpeľne, ktorú mi v stolárstve za rohom urobila do konca týždňa. No, tak či tak - v konečnom dôsledku je i bez dlhšieho vysvetľovania zrejme, prečo prvá cesta ministra obrany Juraja Lišku po jeho návšteve Iraku viedla práve do trenčianskeho Vojenského opravárenského podniku.

Pavol VITKO, šéfredaktor

Dvadsaťtisíc ruží...

Presne toľko symbolických kvetov by sme potrebovali, ak by sme si chceli uctiť pamiatku všetkých vojakov, partizánov, civilistov, obetí represálií a príslušníkov 32 národov a národností, ktorí obetovali svoje životy za našu nezávislosť a slobodu v boji proti fašizmu v Slovenskom národnom povstaní a po jeho potlačení.

Nielen v Banskej Bystrici si obyvatelia Slovenska a hostia zo zahraničia pripomenuli 60. výročie SNP. Prakticky na všetkých pamätných miestach sa uskutočnili, niekde skromnejšie, no všade dôstojné pietne akty. Obyčajní ľudia, ale i predstavitelia verejného života položili kytice kvetov a vence na znak vďaky a úcty.

Dnes, po šiestich desaťročiach, už zostalo veľmi málo priamych účastníkov bojov v SNP. Veľmi ťažko nesú z času na čas sa objavujúce spochybnenia významu pre nás takej dôležitej dejinnej udalosti. Protifašistický odboj vo všetkých jeho podobách pokladajú za svätú vec slovenského národa a nikomu nedovoľia znesväcovať a znevažovať SNP v kontexte našich národných dejín.

Oslavy po novom

Organizátori tohtoročných okrúhlych osláv komponovali ústredné oslavy ako tri na seba naväzujúce dni s výstižnými názvami: 27. august - Deň spomienok, 28. august - Deň radosti a 29. august - Deň vďaky. Počas týchto troch dní pripravili desiatky sprievodných podujatí určených pre priamych účastníkov SNP, strednú generáciu, mládež, ale i najmenších. Na pódioch vystupovali divadelné súbory, folklórne súbory, dychovky, kluby priateľov vojenskej histórie, ale napríklad i hudobné skupiny Peha, Nocadeň, a ďalšie.

V oficiálnom programe zástupcovia 32 štátov v abecednom poradí pripli stuhu na veniec národov umiestnený v Pietnej sieni Múzea SNP. Veniec symbolizuje jednotu a silu národov v boji proti fašistickému Nemecku. Zhoda náhod postavila vedľa seba zástupcov Ruska a Nemecka. Je viac než symbolické, ak 60 rokov po SNP kráčajú vedľa seba predstavitelia dvoch štátov, ktoré proti sebe neútočne bojovali v období SNP a 2. svetovej vojny.

Ako posledný pripli stuhu naši najvyšší ústavní činitelia: prezident republiky Ivan Gašparovič, predseda Národnej rady

SR Jozef Hrušovský a predseda vlády Mikuláš Dzurinda. Všetci traja ústavní činitelia vystúpili s prejavmi pred asi dvoma tisícami účastníkov osláv. Za ministerstvo obrany sa na slávnosti zúčastnil minister obrany Juraj Liška v sprievode náčelníka Generálneho štábu OS SR generála Milana Cerovského.

„Uvedomujeme si, že hodnoty za ktoré

Za zahraničných hostí vystúpil premiér Českej republiky Stanislav Gross. Pozdravné posolstvá poslal účastníkom osláv spolkový kancelár Spolkovej republiky Nemecko Gerhard Schröder, prezident Ruskej federácie Vladimír Putin a prezident USA George W. Bush.

Pomoc od vojakov

K úspešnému priebehu osláv v Banskej Bystrici prispeli i vojaci Ozbrojených síl SR. Kým folklórny súbor Jánošík zabával účastníkov osláv, čestná stráž a vojenská

Hrdinovia pred 60 rokov
pplk. v. v. Mária Pelcrová
a Gustáv Široký

títo ľudia nasadzovali svoje životy, boli rovnaké, či už bojovali v SNP na Dukle, pri Liptovskom Mikuláši, Sokolove, Kyjeve, Tobruku, vo Veľkej Británii, v Dunkerque, v severnej Afrike, či na Blízkom východe. Všetci majú rovnakú zásluhu na tom, že sa dnes s pokojným svedomím a hrdosťou môžeme zaradiť do veľkej protihitlerovskej koalície. Myslím si, že po šiestich desaťročiach od SNP a v priaznivej atmosfére dnešnej samostatnej Slovenskej republiky, ktorá rešpektuje ľudské práva a je postavená na princípoch demokracie, môžeme objektívne zhodnotiť jeho význam, historické súvislosti i zásluhy jeho priamych aktérov,“ zdôraznil vo svojom príhovore prezident SR Ivan Gašparovič.

hudba zabezpečovali ich dôstojný priebeh. Vojaci zo sliačskej leteckej základne i ďalších útvarov pomáhali organizátorom. Dvadsať delostreleckých sál počas štátnej hymny na začiatku osláv umocnili preletom nad mestom vrtuľníky Mi-17, Mi-24 a prúdové lietadlá L-39 vzdušných síl OS SR.

Príbeh statočnej ženy

Medzi účastníkmi osláv SNP nechýbali ani účastníci odboja z východného a západného frontu. Patrí k nim aj pplk. v. v. Mária Pelcrová, ktorá žije v Martine. Málokto vie, že je nositeľkou 23 domácich a zahraničných vojenských vyznamenaní. Minulý rok v máji dostala najvyššie

Genmjr. Jozef Dunaj odovzdal americkým veteránom vyznamenania Zlaté krídla

vrchnou sestrou. Pre zranenia z vojny musela predčasne odísť do zálohy. Zostala však v Martine v posádkovej ošetrovni a neskoršie v tamojšej fakultnej nemocnici. „Myslím si, že všetci by sme si mali navzájom pomáhať a je jedno, kde pracujeme a v akej funkcii sme,“ poznamenala skromná pani Mária Pelcrová.

*Dvojstranu pripravil Milan ČIPKA
Foto Peter DOVINA*

vyznamenanie Medzinárodného výboru Červeného kríža, striebornú medailu Florence Nightingalovej. Na svete je len 39 ľudí, ktorí majú takéto vyznamenanie. Mala trinásť rokov, keď odišla z rodnej dedinky Imšady-Negrovec pri Mukačeve do poľsko-československého pohraničia. V auguste 1940 prišli na lazy fašisti. Brali ľudí do zberných táborov. Mária Pelcrová sa ocitla medzi deťmi určenými na transport do Osviečimu. Mala však vysoké horúčky a to jej zachránilo život, pretože Nemci sa báli epidémie a nevzali ju do transportu. Neskoršie sa jej podarilo prejsť k sovietskej armáde. Tam absolvovala zdravotnícky kurz. Spolu s ďalšími zdravotníkmi ošetrovala ranených priamo na bojiisku, prala obväzy, kopala zákopy...

Pri jednej bojovej operácii riskovala život, aby zachránila dvadsať zranených vojakov. Našla ich pri rieke, kam ich z bojiiska odtiahla zdravotná sestra, ktorá pri tom zahynula. Neskoršie vstúpila do 1. československého armádneho zboru v ZSSR. „Pomohol mi brat, ktorý do tejto jednotky vstúpil už v roku 1942 v Buzuluku,“ na chvíľu sa odmlčala pri spomienke na svojich dvoch bratov. „Obaja zahynuli v druhej svetovej vojne,“ dodala so smútkom v hlase. Na jej zdraví sa podpísalo nielen vyčerpanie, ale i viaceré zranenia. Tesne pred koncom vojny pri jednom nálete ohluchla na ľavé ucho a dočasne i onemela. Po vojne absolvovala ošetrovateľskú školu Československého červeného kríža. Slúžila v Miloviciach a v ďalších jednástich nemocniciach vrátane dnešnej Ústrednej vojenskej nemocnice v Ružomberku, kde bola

Pietny akt na poľnom letisku Zolná pri Zvolene

Úcta a Zlaté krídla

V predvečer centrálnych osláv 60. výročia Slovenského národného povstania sa 28. augusta uskutočnili pietne akty na poľnom letisku Zolná, na letisku Sliač - Tri duby a na Veliteľstve vzdušných síl Ozbrojených síl SR vo Zvolene.

Na bývalom poľnom letisku Zolná neďaleko Zvolena pôsobil v období SNP od 17. septembra do 25. októbra 1944 1. československý stíhací letecký pluk – Zvolenský. „Príslušníci pluku zničili 11 nepriateľských lietadiel na zemi, deväť vo vzdušných súbojoch, 77 vozidiel a množstvo ďalšej techniky a vojakov fašistického Nemecka,“ uviedol plk. v. v. Vladimír Švárný, predseda Združenia letcov bojovníkov SNP a v zahraničí po slávnostnom akte pri pamätníku v Zolnej. Píamiatke bojových letcov sa prišlo pokloniť viac ako sto priamych účastníkov povstania a veteránov. Vence k pamätníku položil i veliteľ vzdušných síl OS SR genmjr. Jozef Dunaj, primátor Zvolena Vladimír Maňka, riaditeľ Ústrednej vojenskej nemocnice v Ružomberku genmjr. Igor Čombor a ďalší hostia. Na pamätníku Tri duby, umiestnenom na sliačskej leteckej základni, je vytesaných 14 mien príslušníkov letectva, ktorí zahynuli počas bojov v SNP a po potlačení Povstania v rokoch 1944 - 45. Pri tomto pamätníku odovzdal plk. v. v. Vladimír Švárný čestné medaily stavovským zástavám šiestich inštitúcií a viacerým jednotlivcom. Veliteľ vzdušných síl OS SR genmjr. Jozef Dunaj ocenil okrem našich účastníkov odboja i amerických veteránov. Udelením vyznamenania Zlaté krídlo príslušníci slovenského vojenského letectva tak vzdali hold hrdinom z ďalekej Ameriky, ktorí sa počas SNP v riave vojny ocitli na našom území. Patrili k 32 národom a národnostiam, ktoré sa priamo zapojili do SNP. Medzi vyznamenanými bol aj pilot Richard Moulton z Floridy. „Lietal som na bombardéri B-24 v rámci 459. bombardovacej skupiny. Do smrti nezabudnem na 26. júl 1944. Navigátor nám akurát hlásil polohu nad územím Slovenska. V priebehu niekoľkých minút, po nemeckom útoku, naše lietadlo zachvátili plamene a nám nezostalo nič iné, ako opustiť rozpadajúci sa bombardér,“ zaspomínal čulý osemdesiatnik z Floridy. Pri Miloslavove ho zajali Nemci a odviekli do zajateckého tábora v Limbachu. Neskoršie sa mu podarilo utiecť. Dostal sa až na letisko Tri duby, odkiaľ 29. augusta 1944 odletel na leteckú základňu Bari v Taliansku. Na oslavách vo Zvolene prevzal vyznamenanie Zlaté krídlo aj Neal Coob, člen posádky B-24, príslušník 464. bombardovacej skupiny zostrelý 7. júla 1944 pri Dolnom Lieskove, rádiooperátor toho istého stroja Leo Kituski, Kathie Lunn, dcéra kapitána Edwarda Baranskiho, ktorý bol príslušníkom osobitnej americkej misie a vdova po pilotovi seržantovi Theronovi Arnettovi zostrelenom 13. októbra 1944 pri Hronskom Beňadiku.

Zo sveta aliancie

Britská armáda by mala dostať historicky prvého moslimského duchovného. Spoločnosť a rady plateného duchovného by mohli „pomôcť pri presvedčaní“ okolo tristo moslimských príslušníkov pozemného vojska, námorníctva a letectva, aby zostali v službe, napriek prehlbujúcemu sa konfliktu s moslimskými krajinami. Armáda doteraz zamestnávala len kresťanských kňazov. Pritom napríklad americké ozbrojené sily majú vo svojich radoch aj židovských rabinov a moslimských duchovných.

...

Generálny tajomník OSN vyzval na urýchlené zvýšenie počtu príslušníkov medzinárodných jednotiek v Afganistane pre zhoršujúcu sa bezpečnostnú situáciu v krajine. Annan dúfa, že posily sľúbené Severoatlantickou alianciou prídu do Afganistanu pred začiatkom prezidentskej kampane a že v krajine zostanú až do plánovaných aprílových parlamentných volieb.

...

Holandská vláda sa rozhodla poslať do Afganistanu šesť bojových stíhačiek F-16, tankovacie lietadlo a transportné lietadlo. Severoatlantická aliancia totiž požiadala o posily na zaistenie bezpečnosti počas októbrových prezidentských volieb. Holandský kabinet rovnako súhlasil s predĺžením misie šiestich vrtuľníkov Apache.

...

Dosiaľ najväčšie letecké cvičenie NATO sa uskutočnilo v prvej polovici septembra v Turecku pod názvom Vzdušné stretnutie NATO. Zúčastnilo sa na ňom viac ako sto lietadiel vrátane tankovacích a strojov včasného varovania a takmer 1500 vojakov zo 16 členských krajín aliancie. Cvičenie bolo zamerané na simulovanú likvidáciu nepriateľských systémov protivzdušnej obrany a elektronických prieskumných systémov.

...

Litovský prezident Valdas Adamkus verí, že členstvo jeho krajiny v NATO posilní bezpečnosť aj v Rusku a rozšíri dialóg medzi obidvoma krajinami. Rusko-litovské vzťahy dostali podľa neho nový rozmer tým, že Litva ako člen aliancie vstúpila do systému spolupráce medzi NATO a Ruskom.

...

Bulharsko sľúbilo, že bude svojimi skúsenosťami pomáhať vstupu susedného Macedónska do Severoatlantickej aliancie a EÚ. Obidve krajiny spíšu o svojej spolupráci na tomto poli aj spoločné memorandum. Dohoda bude platiť tri roky.

Fascinujúci príbeh spojeneckých spravodajcov

Jim Downs (vpravo) s Martinom Bútorom na prezentácii knihy
Foto Ján BEGALA

„V USA je to tak, že tamojší ľudia spoznávajú históriu cez príbehy – a toto je naozaj fascinujúci príbeh,“ konštatoval 27. augusta v predvečer SNP na slávnostnej prezentácii slovenského vydania knihy *Druhá svetová vojna: Tragédia OSS na Slovensku* bývalý veľvyslanec SR v Spojených štátoch Martin Bútor.

„Musím povedať, že v Amerike pri každom stretnutí, keď som sa čo len zmienil o dramatickej misii amerických spravodajcov v SNP, stretol sa ich príbeh s veľkou odozvou. Z histórie sa zrazu vynorilo puto dávnych väzieb, čo atmosféru rokovaní ovplyvnilo tým najlepším spôsobom,“ konštatoval Martin Bútor,

ktorý ešte ako veľvyslanec SR v USA organizoval v roku 2002 premiérové anglické vydanie knižky na pôde našej ambasády. Velitelia amerického Úradu strategických služieb (Office of Strategic Services - OSS) v rámci víťazného ťaženia spojencov vysielali v roku 1944 za nepriateľské línie desiatky spravodajských misií, aby tak urýchlili porážku fašizmu. Autor 242-stranovej knižky na jej prebale píše:

„Keď napríklad Slováci povstali proti svojej vláde, OSS zorganizoval na ich podporu skupinu DAWES. Misia mala v tejto malej krajine tiež zachrániť zostrelých amerických letcov. Ale po príchode na Slovensko sa veci začali katastrofálne meniť. Nemecké divízie SS rýchlo obsadili povstalcami držané územie, potlačili Povstanie a donútili členov skupiny DAWES utiecť do hôr. Prežili krutú zimu...“

Autor knihy Jim Downs takmer kronikársky poctivým spôsobom zaznamenáva osudy dvoch desiatok Američanov pri prechode cez Donovaly, ústup cez Prašivú, pomoc zo strany slovenských obyvateľov, vypočúvania a väzenia. Výpovede dopĺňa desiatkami fotografiami. Treba tiež povedať, že Jim Downs má k spomenutým spravodajcom mimoriadne blízko aj profesionálne. Počas studenej vojny bol totiž vojenským kontrašpionážnym agentom. Neskôr sa stal stredoškolským profesorom. Okrem nemčiny učil žurnalistiku a dejiny -

a to už chýbal len krok k tomu, aby sa podujal na písanie o OSS.

„Zladiť niektoré opisy udalostí nebolo občas najjednoduchšie. No v konečnom dôsledku sme sa takmer na všetkých polemických bodoch vedeli dohodnúť,“ povedali nám riaditeľ Vojenského historického ústavu Jozef Bystrický a známy vojenský historik Viliam Klabník, ktorí sa podieľali na odbornej úprave slovenského vydania. To v spolupráci s Veľvyslanectvom USA na Slovensku vyšlo vo vydavateľstve Magnet Press Slovakia.

Počas prezentácie knihy, ktorú organizovala

americká ambasáda, Jim Downs podpisoval desiatky jej výtlačkov pre politikov, diplomatov, novinárov či iných záujemcov. „Moja manželka pracuje ako učiteľka, preto sa jej opýtam, či majú v osnovách dejepisu aspoň zmienku o Američanoch v Povstaní...“ s úsmevom avizoval generálmajor Ľubomír Bulík z Generálneho štábu OS SR. „Je to úžasná story a som rád, že sa našiel autor, ktorý ju dokázal Slovákom aj Američanom prerozprávať,“ povedal nám pridelenec obrany USA na Slovensku podplukovník

John Wallace. No a veľvyslanec USA v SR Ronald Weiser v predhovore píše: „Kniha je prvou významnou publikáciou v USA, ktorá opisuje rozsah spolupráce medzi Američanmi a Slováckmi počas hnutia odporu voči nacistickej okupácii. Prostredníctvom príbehov skutočných osôb a svojím ojedinelým pohľadom nám živo demonštruje dlhú históriu slovensko-amerického priateľstva.“

No a aký bol osud amerických vojakov z uvedenej misie vysadenej 19. septembra a 7. októbra 1944 na letisku Tri duby? Nemcom vedeným konfidetmi sa ich v decembri 1944 podarilo zajať v Nízkych Tatrách. Po sérii sadistických výsluchov a deportácii do vyhladzovacieho tábora Mauthausen dvanásť príslušníkov americkej OSS a s nimi dvaja civilisti a traja britskí príslušníci Úradu pre špeciálne operácie (SOE) zahynuli. Len ôsmim príslušníkom OSS sa podarilo dočkať sa konca vojny.

Pavol VITKO

Vojnový korešpondent z AP Joe Morton, poručík námorníctva James Holt Green a seržant Jerry G. Mičan (pôvodom z Prahy) počas presunu z Donoval smerom k Prašivej
Foto Múzeum SNP

Veliteľ slovenského kontingentu v misii UNDOF na Golanských výšinách pplk. Ján Tománek:

Slováci zatiaľ nesklamali

• Aká je situácia na hraniciach medzi Izraelom a Sýriou v zóne pôsobnosti vašej jednotky?

Situáciu môžem hodnotiť ako pokojnú. Samozrejme, z vojenského hľadiska. Slovenská rota v zostave rakúskeho práporu (AUSBATT) plní úlohy na šiestich pozíciách. Zodpovedáme za priestor s rozlohou 58 štvorcových kilometrov. Vojenský kontingent Ozbrojených síl SR (Slovcon) pôsobí v misii UNDOF od 15. mája 1998 na základe dohody medzi Slovenskou republikou a Rakúskom. Úlohy misie UNDOF postupne plnili príslušníci práporu rýchlej reakcie z Martina a pluku špeciálneho určenia zo Žiliny. V súčasnosti pôsobí na Golanoch 95 príslušníkov, väčšinou z prieskumného práporu z Bardejova a práporu elektronického boja zo Štúrova. Hlavnou úlohou roty je vykonávať pozorovanie a kontrolu v priestore zodpovednosti a hlásiť všetky porušenia Ženevskej dohody, ako sú napríklad prelety lietadiel a vrtuľníkov, strelba v priestore separácie, pohyb vojakov a vojenskej techniky v priestore, a podobne.

• V júni pricestovali na Golany v rámci rotácie noví príslušníci jednotky. Ako ste s nimi spokojný?

Prvé dni sú vždy najťažšie. Zvlášť, ak prichádzate do misie, ktorá je vzdialená dvaapoltisíc kilometrov od rodnej vlasti. Tu už nie je čas na dlhé vysvetľovanie. Chlapci sa veľmi rýchlo prispôbujú horúcemu a suchému podnebiu a zvykli si na život medzi mýnovými poľami. Vďaka výcviku pred vyslaním na misiu a v priestore misie sa už naučili, že porušenie pravidiel, krok nesprávnym smerom, môže mať vážne následky. Je tu množstvo nevybuchnutej munície, ktorá môže ohroziť ich životy. Napriek tomu, že sú tu len necelé tri mesiace, som s nimi spokojný.

• Pravdepodobne nemáte núdzu ani o dramatické okamžiky...

Takmer denne rota vysiela hliadku rýchlej reakcie, aby vrátila sýrskych pastierov oviec z nebezpečnej blízkosti mýnových polí. Pred mesiacom už dvakrát vybuchli míny pod ovcami v priestore susediacich rôt. Veľmi vážna situácia vznikla pri požiari suchého porastu zapáleného svietiacimi strelami vystrelenými izraelskými vojakmi. Požiar postupne aktivoval vyše päťdesiat protitankových a protipecotných mín. K podobnej situácii došlo pred dvomi týždňami aj v priestore našej roty. Niekoľko osvetľovacích rakiet vystrelených na izraelskej strane zavial vietor cez technický plot do priestoru pozície č. 16. Našťastie sa požiar nerozšíril do mýnového poľa. K veľmi zaujímavej situácii došlo aj počas práporného cvičenia, na ktorom sa zúčastnili naši a rakúski vojaci. Veliteľ odmenovacieho tímu len desať metrov od miesta, kde sme cvičili, našiel ručný granát.

• Nekonečné služby, hliadkovanie v teréne, odlúčenosť od blízkosti, to odčerpáva fyzické aj psychické sily. Ako sa staráte o svojich podriadených v tomto smere?

Plne si uvedomujem, aké dôležité je venovať sa aj regenerácii fyzických a psychických síl príslušníkov misie. Ponuka akcií na voľný čas je tu skutočne široká, ale možnosť zúčastňovať sa na nich je, predovšetkým pre príslušníkov na pozícií, veľmi obmedzená. Chlapci musia čerpať dovolenky a musí byť dodržaná i 70-percentná prítomnosť na pozíciách. Niektorí vojaci neopustili svoje pozície aj niekoľko týždňov. Napriek týmto faktom sa nám podarilo zúčastniť sa na viacerých skutočne zaujímavých akciách. Napríklad pracovníci nášho veľvyslanectva v Damašku nám zabezpečili niekoľko lístkov na operný koncert talianskych majstrov v mestečku Bosra ležiacom na juhu Sýrie na hraniciach s Jordánskom. Zúčastnili sme sa aj na otvorení výstavy slovenských ilustrácií detských kníh v arabskom kultúrnom centre. Naši vojaci sa ale najviac venujú športovaniu. Na to je na každej pozícií zriadená malá posilňovňa.

• Na misiách, ktoré sú väčšinou multinationálne, pripravujú vojaci každého zúčastneného štátu svoj národný deň. Bývajú takéto dni aj na Golanských výšinách?

Pravdaže, ani my nie sme výnimkou. Prípravy na Slovenský deň – Slovcon day sú už v plnom prúde. Chceme sa ukázať v čo najlepšom svetle. Okrem veliteľa UNDOF, veliteľov národných kontingentov a ich príslušníkov, sa na ňom zúčastnia aj veľvyslanci a pracovníci zastupiteľstiev Slovenska, Česka a Rakúska sídliačich v Damašku. Okrem rôznych ukážok pripravujeme i folklórne vystúpenie. Kroje sa nám podarilo zabezpečiť v spolupráci s vedúcou súboru Váh, pani Palanovou. Svojím umením sa budú prezentovať i slovenskí kuchári. Sami sme zvedaví, ako budú našim hosťom chutiť naše tradičné jedlá. Nielen každodenným zodpovedným plnením operačných úloh misie, ale aj týmto spôsobom príslušníci Slovcon-u budujú dobré meno našich ozbrojených síl a Slovenska ďaleko od svojej vlasti.

Milan ČIPKA

Foto archív Slovcon Golany

Pplk. Ing. Ján Tománek začal svoju vojenskú kariéru v roku 1976 na Vojenskej strednej škole v Novom Meste nad Váhom. Vysokú vojenskú školu v Liptovskom Mikuláši ukončil v roku 1985. Do roku 1990 slúžil u protivzdušnej obrany v severných Čechách. Od leta 1990

pôsobil ako učiteľ odborných predmetov elektronického boja na vojenskej strednej škole v Liptovskom Mikuláši. Od februára 1995 pracoval na oddelení elektronického boja Generálneho štábu OS SR v Trenčíne a v Bratislave. V decembri 2001 už velil pluku a po reorganizácii práporu elektronického boja v Štúrove. Od júna 2004 velí Slovenskému kontingentu v misii UNDOF na Golanských výšinách.

■ **Pán rektor, 1. septembra dochádza na základe zákona NR SR k zlúčeniu Vojenskej leteckej akadémie gen. M. R. Štefánika v Košiciach s tamojšou Technickou univerzitou. Namieste je teda rekapitulácia doterajšej činnosti leteckej akadémie...**

- Tradícia vojenského leteckého školstva v Košiciach sa začala 1. septembra 1959, keď tu pristál prvý prúdový MiG 15 a bolo zriadené Letecké učilište. To sa postupne vyvíjalo, rástlo a 1. septembra 1973 bola rozkazom prezidenta zriadená Vysoká vojenská letecká škola SNP. Za 31 rokov existencie ju absolvovalo 3 946 študentov v denných aj externých formách štúdia, z toho 797 pilotov. Okrem toho desiatky špeciálnych kurzov pre pilotov a technikov. Škola je známa aj za hranicami, hlavne v tzv. rozvojových krajinách, ale máme aj absolventov kurzov z USA.

■ **Ako je zabezpečené dokončenie štúdia súčasných frekventantov VLA? O aký počet a o aké odbornosti ide?**

- Pokračovanie štúdia je zabezpečené tým, že zo zákona prechádzajú pedagógovia VLA do štruktúr TU ako garanti akreditácie študijných odborov. Takisto časť majetku VLA potrebná na výučbu prechádza do vlastníctva TU. Do štruktúr TU má prejsť 159 tabuľkových miest, reálne však len 116 ľudí, z toho 89 pedagógov. Tento rozpor je spôsobený krátkym časom, veď tabuľky boli schválené až 27. augusta a fyzicky ich nedokážeme za dva pracovné dni naplniť. Celkovo by malo prejsť približne 320 až 350 študentov, podľa toho, koľko nových sa zapíše na štúdium v septembri. Študujú v odboroch riadenie leteckej prevádzky, letecké strojárstvo, letecká elektrotechnika a v deviatich špecializáciách v rámci odborov.

■ **Je už ukončená delimitácia majetku?**

- Musím konštatovať, že delimitácia ešte k dnešnému dňu (31. 8.) nie je ukončená. Za posledný mesiac došlo k niekoľkým zásadným obrátom v názoroch ministerstva obrany na to, čo sa má previesť do vlastníctva TU a čo má ostať OS SR. Bohužiaľ, keď je niečoho málo - pričom teraz mám na mysli hnuť majetok - nemôžu byť uspokojení všetci. Takisto nehnuteľný majetok, predovšet-

Rector VLA Košice plk. Peter Kandrác: Rozlúčkové ďakujem

kým pozemky okolo budov, boli objektom zložitých vyjednávaní. No nech to už dopadne akokoľvek, rozhodujúce by malo byť dlhodobé hľadisko funkčnosti vzdelávacieho procesu.

■ **Aké objekty na pôde bývalej VLA ostávajú vo vlastníctve Ozbrojených síl SR?**

- Vo vlastníctve štátu a správe ozbrojených síl ostáva celý pozemok Kukorelliho kasární, vchodový objekt, dva internáty, kuchynsko-jedáľenský blok, vysokoškolský klub, dva učebné bloky, autopark, telocvičňa, ihrisko, strelnica, ošetrovňa, dielne, zváracská škola a dva objekty spojovacieho veliteľstva. Takisto rekreačné zariadenia Úhorná a Košická Belá a niektoré ďalšie pozemky.

■ **Akú činnosť v týchto priestoroch budú vykonávať vojenské telesá?**

- Tieto priestory bude využívať hlavne Odborná vojenská škola, ktorá bude od 1. januára 2005 školiť poddôstojníkov pre

prebehlo v dvoch etapách. V prvej sme z tabuľkových aj reálnych počtov 169 profesionálnych vojakov a 191 zamestnancov znížili na 24 vojakov a 200 zamestnancov. Bola to tzv. demilitarizácia pedagógov, ale aj zrušenie letky Bielych Albatrosov. V druhej etape sa podľa výsledkov rokovania s TU počet zamestnancov ešte znížil na 159. Vojaci, ktorí prejdú k Akadémii ozbrojených síl, sa už nemenili. Takže summa summarum: „tabuľkovo“ odišlo 177 ľudí. Na TU však reálne prechádza 116 ľudí, takže reálne odišlo až 220 ľudí.

■ **Ako sa vám, obrazne povedané, zatvárajú dvere za 31-ročnou existenciou vysokého vojenského leteckého školstva na Slovensku?**

- Nie je to ľahké. Je to moja alma mater, vyštudoval som tu a stretol som tu aj za krátky čas môjho pôsobenia skvelých ľudí. Navyše, za posledné týždne sme v tom obrovskom časovom tlaku ani nemali čas povedať si obyčajné ľudské ďakujem. Dovoľte mi pri tejto príležitosti verejne poďakovať všetkým, ktorým som mal tú česť vo funkcii rektora veliť, ktorí mi pomáhali pri tomto komplikovanom procese a popriať im všetkým v nových kariérach len to najlepšie.

■ **Kde budete pôsobiť vy?**

- To ešte celkom presne netuším. Zatiaľ viem, že od 2. septembra pôjdem do personálnej zálohy, potom zrejme do likvidačnej skupiny VLA a potom sa uvidí. Chcel by som sa vrátiť späť k vzdušným silám, ale všetko je ešte otvorené.

Pavol VITKO

Plk. gšt. Ing. Peter Kandrác sa narodil 22. januára 1957 v Prešove. Promoval na Vysokú vojenskú leteckú školu SNP v Košiciach v roku 1980 s červeným diplomom. Slúžil ako stíhač pilot MiG 21 v útvaroch 1. stíhacej divízie v západných Čechách. V roku 1990 bol premiestnený do Košíc. Od roku 1996 velil leteckej základni v Košiciach, materskej základni Bielych Albatrosov. V roku 1998 - 99 absolvoval štúdium na Vyššej veliteľskej a štábnej škole v Bracknelli, Veľká Británia. Potom pôsobil na veliteľstve vzdušných síl a na Generálnom štábe OS SR. V roku 2002 - 2003 vyštudoval Vojnovú školu letectva v Montgomery, USA. Od septembra 2003 bol menovaný za rektora VLA gen. MRŠ. Má nalietaných vyše 1 600 hodín na 10 typoch lietadiel. Je nositeľom odznaku Zaslúžilý vojenský letec.

obslužné funkcie vo vzdušných silách. Niektoré priestory, napr. RZ Úhorná alebo trenažér TL 39, budú využívať vzdušné sily. Do ošetrovne sa má prešťa-

Slovenský ženista: značka prestíže

Minister obrany SR Juraj Liška zavítal medzi vojakov koalíčných síl v operácii Iracká sloboda. Bagdad, Babylon a Hillu navštívil slovenský šéf rezortu obrany v priebehu piatich hodín v utorok 24. augusta 2004.

„Sme tu preto, aby ľudských tragédií bolo v tejto ťažko skúšanej krajine čoraz menej,“ i tieto slová vyriekol Juraj Liška na stretnutí so slovenskými vojakmi, ktorí do základného tábora Charlie v Al Hille prišli v rámci pravidelnej rotácie iba pred niekoľkými týždňami.

Humanitárne aspekty viac ako ročného pôsobenia Slovákov v operácii Iracká sloboda sú evidentné. Veľmi dobre to vie aj dočasná iracká vláda i jej predstaviteľ, štátny tajomník ministerstva obrany Bruska Saways. S ním sa Juraj Liška stretol priamo na ministerstve v Bagdade. Aj keď som ako fotoreportér zotrval v rokovej miestnosti len krátko, nemohlo mi ujsť, že v očiach irackého štátnika sa zračilo neskryvané nadšenie. Pre neho, ako aj pre väčšinu irackého obyvateľstva znamená prítomnosť koalíčných síl stabilitu, takú potrebnú pre obnovu infraštruktúry a pre samotnú vieru Iráčanov, že pohrobkovia Husajnovo režimu a nájomní teroristi to majú spočítané.

Trpezlivosť možno ruže prinesie

Do očí desiatok obyvateľov irackej metropoly a širokého okolia som síce

z výšky približne 20 metrov nevidel, bolo mi ale zrejmé, že už spomínaná podpora obyvateľstva k prítomnosti cudzích vojakov v krajine sa prejavuje aj tak, že deti i starci nám mávali, keď nás americké vrtuľníky prepravovali na ďalšie stretnutia.

Prejavy dôvery by chceli už čo najskôr zažiť aj noví príslušníci mnohonárodnej divízie Stred-Juh zo Slovenska. Žiaľ, situácia z druhej polovice augusta v Hille a v širokom okolí nepriala tomuto očakávaniu. Séria poplachov, druhý stupeň ohrozenia – to všetko narušuje odhodlanie 104-člennej rodiny podplukovníka Antona Sládečka. Naši sú nedočkaví, chcú ísť do terénu. Vonkajšie okolnosti, keď sa teroristi zameriavajú na neobrnené vozidlá, to ale neumožňujú.

„Sme tu preto, aby ste mi priamo na mieste vášho pôsobenia poukázali na trece plochy, ktoré vám bránia efektívnejšie naplňať mandát Národnej rady SR,“ povedal pri tejto príležitosti Juraj Liška. Reakcie vojakov boli okamžité: „Dajte nám sem najmä obrnenú techniku.“ Možno bude tá, ktorá sa prednávnom vrátila z africkej Eritrey, alebo sa podarí vyrobiť a dodať aj nejaký Aligator. Výroba vozidiel, ktorými sa pýšili všetci Liškovi predchodcovia, vinou výrobcov zaspala. Nuž, nové sa nedajú urobiť zo dňa na deň. Minister obrany v tejto súvislosti vydal potrebné rozhodnutia.

Výzva z Vodného paláca

Jedna zo známych mramorových stavieb Saddáma Husajna, tzv. Vodný

Veliteľ slovenského kontingentu pplk. Anton Sládeček (stojaci) objasňuje situáciu

palác, sa premenila na velenie koalíčných síl. V úchvatných priestoroch, ktorým dominuje obrovský krištáľový luster, sa Juraj Liška stretol so štvorhviezdičkovým veliacim americkým generálom Georgom W. Caseyom.

„Ak máte doma viac takých skvelých ženistov, pošlite ich sem čo najskôr,“ parafrázoval neskôr slová generála Caseyho Juraj Liška.

Slovenský ženista je vo svete pojmom a žiadanou profesiou. Jeho prestíž bude určite stúpať aj po tom, čo Slovensko prijalo výzvu Severoatlantickej aliancie, aby sa stalo lídrom tzv. EOD tímov. Pravda, než sa tak stane aj de facto, musíme využiť každú príležitosť na prípravu odborníkov v tejto oblasti. Ponúka sa možnosť aj v samotnom Iraku, kde plánované počty jednotky nie sú na sto percent doplnené.

S týmito i ďalšími podnetmi od vojakov, ale aj zo stretnutia s veliteľom mnohonárodnej divízie generálmajorom Andrzejom Ekiertom odchádzal z niekoľkohodinového pobytu v Iraku minister obrany Juraj Liška. Niektoré sú na papieri a závisí len od kompetentných pracovníkov ministerstva obrany a generálneho štábu, aby sa očakávania partnerov a samotných vojakov v operácii Iracká sloboda aj naplnili.

Text a foto Miroslav MINÁR

So štátnym tajomníkom irackého MO Bruskom Sawaysom

Hľadáte dokument? ADMIS ho nájde!

Dokončenie z minulého čísla

Úlohy. Tento modul slúži na editovanie, distribúciu a vyhodnocovanie úloh z rokovania Komunikačného odboru MO SR (KoMO), bezpečnostnej rady, vlády a z plánu hlavných úloh a základných opatrení (HÚZO). Na prácu s ním platia rovnaké požiadavky ako na prácu s modulom plán HÚZO - naplnená organizačná štruktúra a stanovenie tvorcu pre každý typ úloh.

Členovia:

- **Tvorca úloh** má oprávnenie na vytvorenie novej skupiny úloh.
- **Garant** je zodpovedný za vloženie úloh do systému ADMIS a ich sumárne vyhodnotenie.
- **Vyhodnocovateľ** vyhodnocuje úlohy u tých organizačných jednotiek (OJ), ku ktorým je priradený.
- „**Plní (gestor úlohy)**“ a „**účast**“ sú pracovníci, ktorým úlohy pridelia.

Tvorca a garant je spravidla jedna osoba. Pre úlohy z HÚZO nie je potrebné vytvárať pracovné skupiny. Úlohy sa prenášajú automaticky zo schváleného plánu. Po prenose sa z gestora plánu HÚZO stáva automaticky garant úloh, zo spracovateľov podkladov vyhodnocovateľa úloh a zo schvaľujúcich sa stávajú gestori úloh. S danými úlohami sa zrejme už každý profesionálny vojak v papierovej podobe stretol. Určite mi dajú všetci za pravdu, že s evidenciou a vyhodnocovaním je spojené veľké množstvo papierov, ktoré je nutné zapisovať, skladovať a neustále prehadzovať. Modul Úlohy slúži presne na to, aby sme sa tomu vyhli.

Aký je pracovný postup pri editovaní, distribúcii a vyhodnocovaní úloh? Po obdržaní rozhodnutia z KoMO, rokovania bezpečnostnej rady alebo vlády, tvorca ako prvý určí pre každú skupinu úloh gestora a vytvorí pracovnú skupinu.

Úlohy z KoMO sa vkladajú z rozhodnutia ministra obrany k zasadaniu KoMO a sú určené podľa čísla zasadania. K materiálom sa priradujú samotné úlohy, ktoré sa vkladajú prostredníctvom editovacieho okna. Po vyplnení všetkých potrebných náležitostí sa jednotlivým gestorom odošlú úlohy na prijatie. Po prijatí systém ADMIS sleduje termín plnenia úlohy a štyri dni pred termínom upozorní garanta aj vyhodnocovateľa. Vyhodnotenie sa vkladá podľa termínu úlohy v duchu metodiky vypracúvania a spresňo-

vania plánovacích dokumentov. Prehľad o stave plnenia úlohy ukazujú tabuľky.

Po vyhodnotení musí úlohu schváliť gestor. Gestor, ale aj garant, môže vrátiť vyhodnotenie na dopracovanie. Na záver

Vyhodnotenie úlohy.

Príj. číslo	Názov	Typ	Podkategória	Termin	Termin vykonania	Pracovník	Stav úlohy
1	Zabezpečenie kontroly stavu	V. Sek.	V. Sek. MO, V. Sek. MO, V. Sek. MO	termín	15.08.2009	Používateľ úlohy	Príj.

Vyhodnotenie	Pracovník	Pracovník	Vyhodnotenie z. schválením	Vyhodnotenie
VYHODNOTENIE	20.08.2009	Úloha	Úloha schválená z. schválením	
VYHODNOTENIE	20.08.2009	Úloha	Úloha schválená z. schválením	
VYHODNOTENIE	20.08.2009	Úloha	Úloha schválená z. schválením	

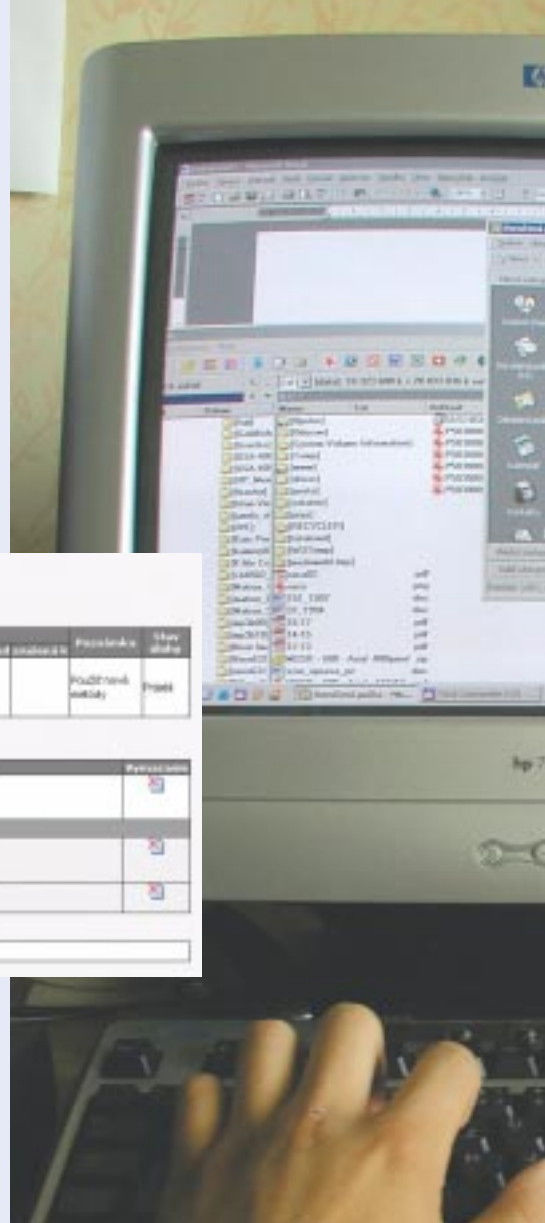
je možné vytvoriť pre skupinu úloh tlačovú zostavu vyhodnotení. Rovnako sa dajú tlačíť sumárne štatistické vyhodnotenia.

Úlohy z bezpečnostnej rady sú analogické s úlohami z KoMO. Pri **úlohách z vlády** sa nezadáva materiál, ale v skupine úloh sú priamo jednotlivé úlohy. Pre **úlohy z plánu HÚZO** (do modulu Úlohy sa prenášajú cez selektívny import automaticky) je postup vyhodnocovania úloh identický ako pre úlohy z KoMO.

Na prvé prečítanie sa možno bude zdať, že je to náročné. Ale ten, kto sa na vyhodnocovaní úloh už podieľal, s tým určite nebude mať žiadne problémy.

Materiály. Tento modul slúži na elektronické spracovanie dokumentov. Jeho cieľom je nahradiť papierovú, respektíve čiastočne elektronickú formu prípravy, pripomienkovania a vyhľadávania moderným systémom DMS (Document Management System) umožňujúcim zdieľanie a pracovný tok (workflow) dokumentov. Zároveň by mal podporiť zavedenie jednotného procesu prípravy a pripomienkovania materiálov s cieľom lepšie kontrolovať, riadiť a ovplyvňovať výkonnosť administratívy so zaručením bezpečnosti a ochrany informácií. Na vytváraní konkrétneho materiálu sa podieľa pracovná skupina, ktorej členovia majú pridelené presné úlohy:

- **Spracovateľ materiálu** je automaticky doplnený systémom.
- **Gestor materiálu** schvaľuje materiál.
- **Garant materiálu** zastrešuje určitý typ materiálu.

- **Zodpovedný pripomienkujúci** pripomienkuje za svoju OJ.
- **Prvý pripomienkujúci** spracováva pripomienky k materiálu. Jedného alebo viacerých pripomienkujúcich zadáva zodpovedný pripomienkujúci zo svojej OJ. Má podobnú pozíciu ako pripomienkujúci, ale konsoliduje pripomienky všetkých pripomienkujúcich.
- **Pripomienkujúci** spracováva pripomienky k materiálu.

Po prihlásení sa do systému **spracovateľ** vyberie požadovaný typ materiálu a zadá potrebné údaje. Po vytvorení materiálu musí spracovateľ vytvoriť prvotnú verziu súborov. Tie vytvára na svojom počítači a ukladá ich na server. Po uložení všetkých potrebných súborov na server a kontrole vyplnenia potrebných atribútov sa pre materiál definuje pracovná skupina. Na jej vytvorenie, podobne ako v module Plán a Úlohy, priraduje pracovnú pozíciu alebo konkrétneho pracovníka. Nasleduje spustenie pracovného toku (workflow - WF). Ten zabezpečí, že materiál sa dostane všetkým, ktorí boli na jeho konečné spracovanie definovaní. O všetkom, čo systém požaduje vykonať, sú čle-

Ilustračné foto
Lukáš MILAN

novia pracovnej skupiny informovaní e-mailom.

Vlastná práca s materiálom začína rozbalením stromovej štruktúry. V pracovnom okne sa zobrazí podobná tabuľka ako je na obrázku dole. So súbormi na serveri je možné robiť nasledujúce operácie:

1. Poskytnutie informácií. Pod menom súboru môže byť meno používateľa (červenou farbou), ktorý súbor zamkol pre úpravy. Zamknutie sa uskutoční činnosťou 2 (download pre úpravy). Kliknutím na meno súboru sa zobrazia všetky verzie daného súboru. Pri postupnej činnosti WF sa prechádzaním jednotlivými uzlami a úpravami súboru uchovávali všetky verzie súboru a je možné si ich prezrieť ako zoznam.

2. Stiahnutie súboru (download) do lokálneho počítača je možné kliknutím na ikonu. Súbor sa zobrazí v prehliadači v novom okne. Zároveň sa uzamkne, kým ho používateľ nevráti na server. Nikto iný

si daný súbor nemôže zobrať zo servera. Súbor zobrazený v prehliadači je potrebné uložiť na lokálnom počítači voľbou „ulož ako“. Potom možno tento súbor upraviť podľa potrieb a použiť voľbu 3 (upload po úpravách) na vrátenie na server. Po vrátení súboru na server sa stará verzia súboru uloží ako posledná a vrátená verzia sa stane aktuálnou.

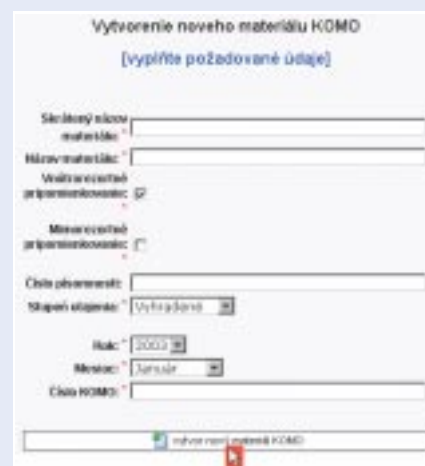
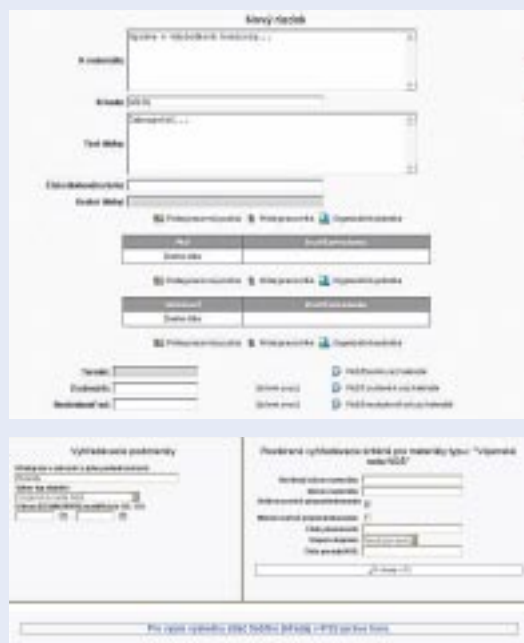
3. Upload súboru po úpravách je inverzná činnosť k bodu 2 a je možné ju urobiť len v tom prípade, ak používateľ stiahol súbor. Zároveň to musí byť práve ten používateľ, ktorého meno je pod menom súboru (na obrázku Duro). Ak bod 2 ešte nebol urobený, riadok so súborom je zobrazený tak ako prvý riadok na obrázku - riadok so súborom „obalka.doc“. Po zvolení tejto činnosti používateľ musí nájsť súbor na lokálnom počítači a jeho meno musí byť zhodné s menom súboru na kliknutom riadku - na obrázku súbor „poznamky.txt“.

4. Stiahnutie len na čítanie. Daný súbor nie je zamknutý na serveri a kópiu si môže urobiť každý používateľ, ktorý má na to právo.

5. Vymazanie súboru. Vymazať súbor môže iba oprávnený používateľ, ktorý má na to prístupové práva.

6. Zobrazenie posledných zmien. Každý download súboru je zaznamenaný a je možné sledovať, kto si pozrel ktorú verziu súboru a kedy. Kliknutím na dátum zmeny súboru sa zobrazí tabuľka prístupov k danému súboru.

7. Prehľadávanie (browse). Po kliknutí na toto tlačidlo sa zobrazí dialóg na hľadanie súboru v lokálnom počítači. Vyhľadany súbor sa po stlačení tlačidla Open (resp. Otvor - dialóg je slovenský, ak používateľ

žen. Jednotlivé adresáre sú oddelené lomkou.

Novinkou je možnosť vyhľadávania vo všetkých súboroch uložených na serveri pomocou Internet File System, ktorý vytvára indexové súbory ku každému súboru podľa zadaných kľúčových slov.

Tak je možné kedykoľvek a čokoľvek vyhľadať k danej problematike. Jedinou podmienkou je, že to bolo vytvorené v danom module. Pre jednotlivé druhy dokumentov sa môžu doplniť podrobnejšie kritériá na vyhľadávanie.

Teraz sa vám asi opäť zdá, že je to veľmi zložité. No pri počítači to určite tak nebude.

A navyše, už nebudete musieť prekladať stohy papiera pri hľadaní spisov. Nič sa nestratí, ani sa omylom neskartuje.

mjr. Ing. Martin HOLOTNÁK
Odbor vnútorného riadenia
Generálneho štábu OS SR

Práca so súbormi materiálu
Materiály KOMO/Apríl, 2003/33/ikomo2

Zoznam súborov	Download pre úpravy	Upload po úpravách	Download len na čítanie	Vymazanie súboru	Dátum zmeny	Dátum vloženia	Vyhľad.
obalka.doc		X		DEL	26.04.2003 04:04:38	26.04.2003 04:04:38	29422
poznamky.txt	X	rw			26.04.2003 04:04:38	26.04.2003 04:04:38	24022

10

má slovenský prehliadač) zobrazí v políčku vľavo od tlačidla.

8. Prenos súboru. Súbor vybraný v bode 7 sa preniesie na server.

9. Riadok príkazov.

10. Názov adresára, kde sú súbory ulo-

KRÁTKO

Spoločnosť Eurocopter Australia prevzala prvé dva turbohriadeľové motory MTR390 určené pre nový austrálsky prieskumný a bojový vrtuľník ARH Tiger. Dodávkou prvej dvojice motorov sa začal proces finálnej montáže 40 motorov MTR390, ktorá je naplánovaná na trojročné obdobie. Motor MTR390 vznikol v spolupráci firiem MTU, Turbomeca a Rolls Royce.

...

Americká spoločnosť Lockheed Martin získala kontrakt v hodnote 14,7 milióna amerických dolárov na dodávku druhého prepraviteľného radarového systému AN/TPS-77 pre výcvikový komplex PARC (Pacific Alaska Range Complex) na teritóriu Aljašky. Činnosť oboch radarov bude ovládaná diaľkovo z leteckej základne Eielson AFB vo Fairbankse.

...

Prevádzková jednotka Textron Marine & Land americkej spoločnosti Textron Systems získala od projektovej a kontraktnej organizácie Spojených štátov amerických PCO, ktorá zastupuje iracké ministerstvo vnútra, kontrakt na výrobu ďalších opancierovaných bezpečnostných vozidiel ASV. Kontrakt s hodnotou 43 miliónov amerických dolárov pokrýva výrobu 43 vozidiel pre formujúce sa iracké civilné intervenčné sily.

...

Fínsko-švédska spoločnosť Patria Hägglunds získala od materiálového velenia fínskych obranných síl kontrakt na vypracovanie štúdie nového opancierovaného vozidla s vysokou priechodnosťou. Štúdia je kooperačným projektom firiem Patria Vehicles a Alvis Hägglunds a výsledok jej práce obdrží zákazník v marci 2005.

...

Americká spoločnosť American Ammunition Inc. získala od vlády Kolumbie kontrakt na dodávku 23,7 mil. kusov dielcov streliva pre jej ozbrojené zložky. Dielce zahŕňajú projektily a prepravné obaly. Výroba a dodávka sú naplánované na obdobie šiestich mesiacov. Hodnotu kontraktu výrobca ani zákazník nezverejnili.

...

Britská firma Thales Air Defence Limited (TADL) zo sídlom v Belfaste získala od britského ministerstva obrany kontrakt v hodnote 180 miliónov libier na dodávku ďalších protiletadlových raketových riadených striel krátkého dosahu Starstreak HVM (High Velocity Missile). Na základe kontraktu výrobca začne s dodávkou stoviek nových riadených striel v roku 2007.

...

Americká agentúra pre obranu a bezpečnosťnú spoluprácu informovala v polovici júla Kongres USA o povolení predaja leteckých sebaobránných systémov do Indie. Indická vláda žiadala Spojené štáty americké o predaj troch leteckých sebaobránných systémov – infračervený rušiaci systém AN/AAQ-24 pre veľké lietadlá, systém klamných cieľov AN/ALE-47H a výstražný systém AN/ALQ-211. India nainštaluje sebaobránné systémy na tri nové vládne lietadlá Boeing 737.

Torpédoborec pre Kóreu

Velenie vojenského námorníctva Južnej Kórey vybralo kórejskú spoločnosť Hyundai Heavy Industries, aby postavila prvý z troch plánovaných nových torpédoborcov vyvíjaných v rámci programu s krycím označením KDX-III. Plavidlo s výtlakom 7 000 t bude vyzbrojené protiletadlovými riadenými strelami stredného a ďalekého dosahu, protiletadlovými riadenými strelami a torpédami a bude taktiež disponovať dvojicou vrtuľníkov strednej triedy. Odovzdanie nového torpédoborca je naplánované na koniec roku 2008.

Pancier pre M113

Divízia Slavin Land Systems spoločnosti Israel Military Industries (IMI) získala od velenia izraelských obranných síl kontrakt na modernizáciu prvej série približne 50 kusov pásových obrnených transportérov radu M113. Všetky vozidlá budú vybavené novým hybridným pancierovým systémom L-VAS (Light – Vehicle Armour System). Pancierový systém je modulový a každý jeden element je možné v bojových podmienkach vymeniť. Keďže

hmotnosť transportéra vzrástla až na 15,5 t, ďalším vylepšeným komponentom je pohonná a prevodová skupina. Modernizované transportéry budú vybavené novým motorom s výkonom 203,5 kW a modifikovanou prevodovkou radu X100. Základnou výzbrojou transportéra bude nový výrobok spoločnosti IMI – stabilizovaný diaľkovo ovládaný zbraňový systém ASRWS (Advanced Stabilised Remote Weapon System).

Útočné delo M-392

Delostrelecký závod č. 9 v ruskom Jekaterinburgu vyvinul novú konštrukciu ľahkého útočného dela M-392 kalibru 122 mm. Delo je určené na priamu strelcovú podporu pechotných útvarov. Zbraň používa strelivo húfnice D-30 kalibru 122 mm. Delo má v prepravnom položení pri ťahaní hmotnosť len 1 400 kg. Odmer zbrane v palebnom postavení je $\pm 25^\circ$ a rozsah námerov je od -7° do $+70^\circ$. Maximálny dostrel je 6 km. Kadencia je 5 – 6 výstrelův za minútu. Tlak pri výstrele v priestore obsluhy nepresiahne hodnotu 1 kPa. Konštrukcia zbrane umožňuje zmeniť palebnú pozíciu do jednej minúty. Základným typom ťahača je automobil GAZ-66 alebo UAZ-469. Konštrukcia zbrane ráta s prepravou zbrane v podvese pod vrtuľníkmi radu Mi-24 a Mi-17.

Sebaobranný systém MUSS

Nemecká spoločnosť KMW pod vedením úradu BWB a v spolupráci s firmami EADS Deutschland GmbH a Buck Neue Technologien GmbH vyvinula modulový obranný systém MUSS (Multifunctional Self-protection System). Tvorí ho

otočná základňa, na ktorej sú nainštalované vrhače zadymovacích granátov, blok elektroniky rušiacich zariadení, blok výstražných snímačov a blok s infračerveným rušičom. Systém účinne bráni nosnú platformu v horizonte celokruhovo (360°) a v elevácii v rozsahu približne 70°. Hmotnosť systému MUSS je od 75 kg až do 160 kg v závislosti od kompletácie. Jeden výstražný snímač pokrýva priestor 95° v azimute a v elevácii 70°. Presnosť určenia polohy ohrozenia je $\pm 1,5^\circ$. V systéme sú použité zadymovacie granáty kalibru 76 mm so štartovacím časom menej ako jedna sekunda. Infračervený rušič pokrýva azimutálne priestor $\pm 180^\circ$ a v elevácii $\pm 20^\circ$. Jeho aktivačný čas je menej ako 1,5 sekundy.

P-3B zmodernizovaný EADS CASA

Na letecko-kozmickej výstave Farnborough 2004 predstavila spoločnosť EADS CASA prvé zmodernizované hliadkové a protiponorkové lietadlo P-3B španielskeho vojenského námorníctva. Odborníci španielskej spoločnosti EADS CASA vybavili lietadlo novým spojovacím a navigačným systémom, radarom, zasúvacím puzdrom optoelektronickej sledovacej stanice, protizrážkovým systémom TCAS, dátovým kanálom Link 11 a identifikáčnym

zariadením. Lietadlo je takisto vybavené novými typmi hydroakustických bójí. Španielske vojenské námorníctvo zmodernizuje v rámci programu s hodnotou 1820 miliónov eur celkovo päť lietadiel P-3B.

Rozhodnutie Veľkej Británie

Ministerstvo obrany Spojeného kráľovstva Veľkej Británie a Severného Írska podpísalo kontrakt s americkou spoločnosťou Raytheon na dodávku leteckých protiletadlových raketových riadených striel stredného dosahu AIM-120C-5 AMRAAM s aktívnym rádiolokačným navádzacím systémom, ako aj na príslušnú bezpečnostnú podporu, logistiku a dohľad. Odhadovaná hodnota kontraktu je 144 miliónov amerických dolárov. Logistická podpora a dohľad sú v kontrakte zahrnuté na obdobie desať rokov s opciou predĺženia až na 25 rokov. Veľká Británia vyzbrojí riadenými strelami AIM-120C-5 svoje nové stíhacie lietadlá Eurofighter Typhoon.

Text a foto Miroslav GYŮŘOŠI

KRÁTKO

Najnovšia a najmodernejšia americká atómová útočná ponorka SSN-774 Virginia uskutočnila koncom júla svoju prvú skúšobnú plavbu na otvorenom mori. Skúšky označované ako „alpha sea trials“ zahŕňali preskúšanie ponorky a jej pohonnej sústavy v širokom rozsahu režimov, prvé ponorenie sa a taktiež rýchlu plavbu na hladine aj pod hladinou.

...

Taliansky prezident Carlo Azeglio Ciampi a minister obrany Antonio Martino sa zúčastnili v júli v lodenici spoločnosti Fincantieri v Riva Trigoso (Janov) na slávnostnom začiatku stavby novej talianskej lietadlovej lode Cavour. Plavidlo objednalo talianske námorníctvo v novembri 2000. Loď s dĺžkou 244 m a výtlakom 21 700 t bude dosahovať rýchlosť 28 uzlov. Plavidlo je navrhnuté na prevádzkovanie celej škály typov vrtníkov (EH101, NH90 a SH-3D) aj lietadiel (AV-8B) používaných talianskym námorníctvom.

...

Velenie US Army rozhodlo o výbere lietadla Embraer ERJ 145 ako základnej platformy systému sledovania bojiska v budúcnosti ACS (Aerial Common Sensor) pre americké pozemné sily. Brazílska spoločnosť Embraer je členom tímu Lockheed Martin pre program ACS. Na základe kontraktu systémového vývoja a predvedenia v hodnote 879 miliónov amerických dolárov tím dodá päť certifikovaných boj schopných leteckých systémov ACS. Ich začiatkové skúšky sú naplánované na rok 2006.

...

Juhokórejské vojenské námorníctvo uskutočnilo začiatkom augusta bojové streľby s protiletadlovými raketovými riadenými strelami Standard SM-2 z paluby torpédoborca KDX-II. Plavidlo s výtlakom 4 200 t vystrelilo jednu riadenú strelu SM-2 a zostrelilo bezposádkové terčové lietadlo letiace rýchlosťou 840 km/h vo vzdialenosti 113 km.

...

Vývoj turbovrtuľového motora TP400-D6 pre nové európske transportné lietadlo pokračuje podľa plánu. Prvé pozemné skúšky nového motora sú naplánované na august 2005. Najväčší letecký turbovrtuľový motor západného sveta vyvíja spoločnosť Europrop International GmbH (EPI), ktorú vytvorili štyri hlavné európske motorové spoločnosti – ITP, MTU, Rolls Royce a Snecma.

...

Podľa rozhlasovej stanice Hlas Ameriky sa velenie štátu Izrael snaží zabrániť predaju amerických leteckých protiletadlových raketových riadených striel AMRAAM do Jordánska. Ide o prvý prípad izraelskej snahy zabrániť Jordánsku v kúpe zbraní americkej výroby od podpisu mierovej dohody medzi oboma krajinami v roku 1994.

...

Americká spoločnosť General Dynamics C4 Systems získala od velenia amerických vzdušných síl USAF kontrakt na skonštruovanie a dodávku desiatich nových prototypových prenosných osobných počítačov. Projekt demonštrátora nového prenosného počítača má hodnotu 1,3 milióna amerických dolárov.

Maketa riadenej strely HOSBO
na výstave ILA 2004

Nové nemecké klízavé strely

Nemecká spoločnosť Bodenseewerk Gerätetechnik GmbH, ktorá je členom skupiny Diehl Munitionssysteme KG, počas konania letecko-kozmickej výstavy ILA 2004 v Berlíne po prvýkrát predstavila na verejnosti dva novovyvíjané koncepty leteckých protizemných klízavých zbraní (okridlených riadených striel bez vlastného pohonu) HOSBO (Hochleistungs - Sprengbombe) a HOPE (Hochleistungs - Penetrator). Medzi základné výhody bezmotorovej klízavej konštrukcie týchto presných leteckých zbraňových systémov patrí výrazne znížená plocha odrážajúca radarové lúče, absencia vyžarovania v infračervenom spektre, absencia plameňa pracujúceho raketového motora a veľmi nízka hlučnosť.

Strely pod Tornado

Nový rad klízavých leteckých zbraní s vynikajúcou klízavosťou je určený na ničenie pozemných cieľov po vypustení z leteckých nosičov. Riadená strela je vybavená prierazným penetrátorom na ničenie odolných pozemných stacionárnych aj mobilných cieľov, prípadne námorných hladinových cieľov. Štartovacia hmotnosť strely HOPE je

1 400 kg. Lietadlo typu Tornado môže niesť pod trupom dve strely typu HOPE. V prípade ich vypustenia v maximálnej prevádzkovej letovej hladine lietadla Tornado, teda 7 620 m (25 000 stôp), majú dolet 60 km a viac, a to podľa pod-

Krídlo: ľahké i robustné

Spoločným rysom oboch konštrukcií je kompaktné krídlo, ktoré je počas podvesenia zbrane pod lietadlom-nosičom otočené pozdĺžne v smere letu, takže

Riadená strela HOPE je podstatne väčšia a štíhlejšia

mienok vypustenia a ostatných relevantných faktorov. Lietadlo typu Eurofighter Typhoon môže taktiež niesť dve strely HOPE, ktoré sa podvesia pod krídlo. Keďže Typhoon má podstatne vyšší operačný dostup, ktorý dosahuje 12 800 m (42 000 stôp), aj dolet striel z tejto platformy je väčší a dosahuje pri optimálnom zhodnotení a využití všetkých podmienok až 100 km. Klízavé strely HOSBO dopravujú k cieľu rozličné typy submunície a taktiež väčšie typy konvenčných bojových častí. Strely HOSBO sa vešajú pod lietadlo typu Tornado aj Typhoon po štyroch kusoch. Obydve zbrane majú veľa spoločných konštrukčných prvkov.

zaberá malý objem a jeho aerodynamický odpor je v najväčšej možnej miere zminimalizovaný. Základom konštrukcie krídla sú kompozity z uhlíkových vlákien. To umožnilo vyrobiť krídlo ľahké, dostatočne robustné a zároveň aerodynamicky efektívne. Ďalšou jeho zvláštnosťou je otočné uchytanie na jednom čape mimo samotného trupu strely. Toto riešenie prináša veľký rad výhod – tuhšiu a jednoduchšiu konštrukciu trupu strely, väčšiu nosnú plochu krídla, väčší vztlak, lepšiu klízavosť, vynikajúcu manévrovateľnosť, zväčšený dolet proti pozemným cieľom, schopnosť činnosti „vystreľ a zabudni“ (Fire & Forget), jednoduchú integráciu pod lietadlo-nosič, modulár-

nosť konštrukcie a tiež z mnohých spomínaných parametrov vyplývajúcu nižšiu konštrukčnú aj výrobnú cenu. Ešte jednou zvláštnosťou tohto konštrukčného riešenia je, že strela sa podvesuje na zbraňové pylóny lietadla otočená hore hlavou. Po vypustení sa najprv otočí okolo svojej pozdĺžnej osi o 180°, stabilizuje sa a roztvorí krídlo. Základným riadiacim pod-systémom obidvoch typov kľzavých striel je blok navigácie a autopilota. Inerciálny navigačný systém, aparátúra prijímača družicového navigačného systému GPS a autopilot sú integrované do jedného bloku (alebo na jednej doske plošných spojov). Obidva navigačné podsystemy sú vzájomne tesne prepojené. Takéto riešenie ponúka vyššiu operačnú flexibilitu. Technológia, ktorú v Nemecku označujú skratkou z angličtiny SAASM-GPS, bola overená v programe technologického

Seeker). Tento sa vyvíja vo dvoch základných variantoch – pasívny infračervený a poloaktívny laserový.

Technológie sú lacné

Program vývoja konštrukcie pasívnej infračervenej navádzacej hlavice je označený IRHPSS (IR-High-Precision-Snap-on

Na plánovanie použitia strely sa používa systém, nástroj na plánovanie útoku APT (Attack Planning Tool). Do počítačovej jednotky strely, ktorá pracuje s operačným programovým vybavením a zároveň má aj program na zabezpečenie bojovej časti, sa vkladajú koordináty cieľa (hlavného aj alternatívneho cieľa), uhol kontaktu s cieľom v koncovej fáze útoku

Krídlo riadenej strely HOPE má väčšiu plochu a je konštruované na väčšie rýchlosti

Predpokladaná misia so strelami HOPE/HOSBO

- rýchle plánovanie misie s programovaným vybavením na plánovanie útoku
- programovanie zbrane (na zemi alebo počas letu lietadla – nosiča s pevne uchytanou zbraňou)
- vypustenie zbrane, jej otočenie okolo pozdĺžnej osi,
- otočenie krídla do pracovnej polohy, aktivovanie bojovej časti, roztvorenie riadiacich plôch a ich odomknutie
- otočenie lietadla – nosiča naspäť na svoju bázu
- let strely po naprogramovanej trajektórii s možnými manévrami (cruise)
- koncová fáza a útok na cieľ
- zničenie cieľa

demonstrátora HARM-PNU. Úspešná letová skúška rakety s týmto navádzacím systémom sa uskutočnila na jar 2003 na polygóne China Lake v USA. Strela HOPE, ktorá je plánovaná na ničenie cieľov pomerne malých rozmerov, je vybavená ešte prídavným blokom koncového navedenia (doslovne sa deklaruje ako Snap-on

ný LASER-HPSOS (Laser-High-Precision Snap-on Seeker). Aj tento výrobok využíva komerčne prístupné lacné technológie (COTS). Snímač navádzacej hlavice je pevný bez pohyblivého koordinátora, čím sa zabezpečuje veľmi vysoká spoľahlivosť a zároveň zmenšenie rozmerov a minimalizácia aerodynamického odporu.

strely (bočný útok, útok zhora, naklonený útok), smer priletu k cieľu (zabezpečená je plná manévrovateľnosť), definovanie otočných bodov podľa systému družicovej navigácie GPS, programovanie zapalovača. Po vložení údajov zbrojár rýchlo prehliadne celý profil misie, skontroluje všetky údaje a ešte raz prekontroluje strelu pomocou zabudovaného testovacieho zariadenia BIT (Built-in Tester). Posledným krokom pri príprave strely na operačné použitie je aktivácia autonómneho zdroja elektrickej energie, ktorým je modul s lítiovými batériami.

Rušenie takmer nemožné

Predstavitelia vývojovej organizácie deklarovali aj vysokú úroveň odolnosti voči rušeniu družicového navigačného systému GPS a jeho prijímačov. Základné informácie strela prijíma ešte počas pevného uchytania pod trupom alebo krídlom lietadla-nosiča. Kľzavý let prebieha v pomerne vysokej letovej hladine, kde je prakticky minimálna možnosť na rušenie prijímačov navigačného systému. Počas strmhlavého útoku na cieľ (ide o menej ako 15-sekundový úsek misie) je rušenie družicového navigačného systému a jeho prijímačov možné, ale tomu sa predchádza navádzaním zbraní počas tejto fázy výlučne s použitím údajov inerciálneho navigačného systému (bez informácie z družicového navigačného systému GPS) a v prípade strely HOPE aj s navedením pomocou presnej navádzacej hlavice. Tento postup zabezpečuje minimálne navigačné chyby.

Text a foto Miroslav GYŮRÖSI

Oba typy nových riadených striel majú štyri plávajúce chvostové plochy

V ťažisku vozidla je dvojnásobné odpaľovacie zariadenie riadených striel Spike, vzhľad je teleskopický stožiar s optronickými zariadeniami

Rýchle útočné vozidlo MANTIS

Moderná vojna sa od druhej svetovej vojny či od obdobia, v ktorom sa rátať s globálnym konfliktom dvoch proti sebe stojacich ideológií v minulom storočí, v mnohom zmenila. Viac sa hovorí o asymetrických ohrozeniach, o inom ponímaní boja. Stále stúpa význam stratégií a koncepcií boja s nepravidelnými ozbrojenými formáciami, boja v mestských aglomeráciách, a podobne. Hlavný dôraz sa preto v súčasnosti už nekladie na ťažkú tankovú a inú techniku, ale na nekonvenčné, ľahké a pritom mimoriadne pružné a efektívne ľahké oddiely. Tomu musí samozrejme zodpovedať aj ich výzbroj a výstroj. Množstvo skúseností v tejto oblasti majú izraelské ozbrojené sily a izraelský obranný priemysel, čo sa odzrkadľuje aj na ich požiadavkách a vyrábanej produkcii.

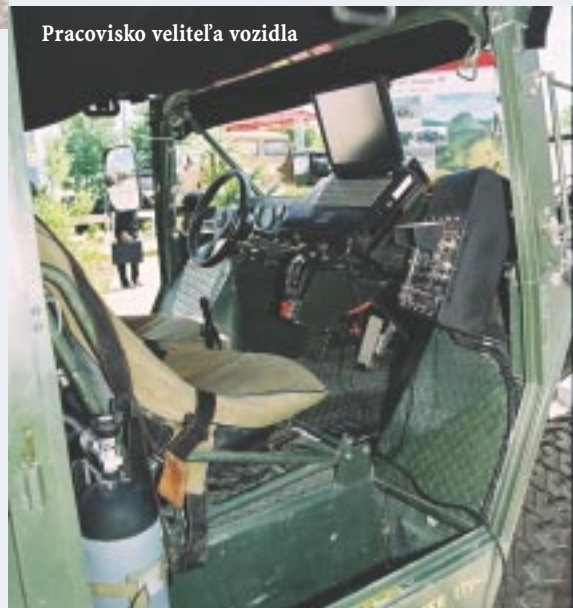
Jednou z noviniek systémovej divízie pre vývoj výzbroje izraelskej spoločnosti Rafael je rýchle útočné vozidlo Mantis s vysokou priechodnosťou. Na prvý pohľad plážový terénny automobil s masívnym rámom na ochranu posádky. Zdanie ale klame, ide o výkonné vozidlo na prepravu štyroch bojovníkov s výstrojom a výzbrojou, ktoré môže realizovať sledovanie a prieskum terénu a je vybavené odpaľovacím zariadením pre protipancierové raketové riadené strely radu Spike. Vozidlo a jeho vybavenie sú špeciálne adaptované na mestské bojisko. V strede konštrukcie je umiestnené odpaľovacie zariadenie s dvojicou raketových riadených striel Spike priprave-

ných k streľbe. Okrem toho sú vo vozidle prenášané ďalšie štyri riadené strely v prepravno-odpaľovacích kontajneroch. Senzory CCD a IIR veliteľského a navádzacieho modulu striel Spike umožňujú ostreľovanie stacionárnych aj pohyblivých cieľov vo dne aj v noci a taktiež v prípade nepriaznivého počasia. Tandemová bojová časť, letová trajektória nad zameriavacou líniou s útokom z horných uhlov a vysoká presnosť zaručujú vysokú pravdepodobnosť zničenia cieľa. Efektívny dosah riadených striel Spike je až 4 000 metrov, ich hmotnosť aj s kontajnerom je len 13 kg. Systém Spike umožňuje zmeniť cieľ aj po odpálení riadenej strely, prípadne prerušiť misiu aj po štarte riadenej strely. Na pravom boku rámového ramena odpaľovacieho zariadenia riadených striel Spike je uchytené puzdro s anténami na príjem signálu družicového navigačného systému GPS. Posádka

vozidla disponuje aj ručným laserovým diaľkomerom a výkonným spojovacím vybavením.

Pracovisko veliteľa vozidla Mantis je vybavené prenosným počítačom s veľmi efektívnym programovým systémom Spike C4I. Tento systém vďaka spoločnému jazyku umožňuje jednoduchú komunikáciu medzi rozličnými útvarmi, čo sa odráža vo vysokom počte zničených cieľov, efektívnej činnosti veliteľa na bojisku, v označovaní cieľov a distribúcii spravodajských informácií. Systém Spike C4I skráti cyklus od zachytenia cieľa senzorom až po jeho sledovanie zameriavačom počas súčinnosti prieskumných a bojových útvarov. Systém Spike C4I je interaktívne programové vybavenie, ktoré je jednoduché na obsluhu a už prešlo bojovým krstom. Medzi jeho základné úlohy patrí plánovanie misie a trasy, navigácia, podpora organizácie bojovej činnosti, zobrazovanie aktuálnej situácie na displeji, organizácia streľby, detekcia cieľov a určovanie ich presných koordinátov, výcvik a prehodnocovanie misií. Systém Spike C4I môže organizovať činnosť širokej škály senzorov a platforiem vrátane protitankových zbraní, akustických senzorov bezposádkových prieskumných lietajúcich prostriedkov a ľahkých lietadiel, pozorovacích vozidiel a taktických spojovacích sietí.

Pracovisko veliteľa vozidla

Na sledovanie a prieskum je vozidlo Mantis vybavené teleskopickým stožiarom s výškou až štyri metre, na ktorom je otočne uchytený blok senzorov. Blok pozostáva z dennej kamery, kamery na nočné videnie a z laserového diaľkomera. Dosah systému je 4 až 6 km. Blok so senzormi je v horizonte otočný celokruhovo a v polohovom uhle v rozsahu -60° až +30°. Prevádzková teplota prieskumných senzorov je od -20°C do +50°C. Všetky senzory disponujú stabilizátorom obrazu a automatickým zaostrovaním. Celková hmotnosť bloku so senzormi nepresahuje 2,3 kg. Systém komunikuje s inými spravodajskými, sledovacími a veliteľskými systémami C4I v reálnom čase.

Text a foto Miroslav GYŮRÖSI

Dobrá správa nielen pre Irak

Veliteľ slovenského kontingentu v Iraku podplukovník Anton Sládeček ešte pred odchodom na Stredný východ v rozhovore na nádvorí sereďských kasární jemne naznačoval: „Ľudí sme pripravili v rámci našich možností, ako sme najlepšie vedeli. Úspešnosť ich práce a častokrát aj životy však budú neraz závisieť aj od kvalitného technického vybavenia. A tu nie som si až taký istý, či do Iraku posielame naozaj všetko to najlepšie, čo máme...“

va. Bez prísneho dodržiavania všetkých technologických predpisov a postupov, ale napríklad aj bez zabezpečenia pracoviska, aby na ňom bola v priebehu zvarovania stabilná teplota a nedošlo k náhlemu prúdeňiu vzduchu, ktoré by mohlo zvaračovi odfúknuť plameň, by sa úspech nedostavil. Som rád, že sme všetko napokon zvládli. Zvarači získali potrebné zručnosti a skúsenosti. S ďalšími kusmi transportéra by sme si už mali poradiť ľahšie,“ konštatoval Juraj Opatovský.

Podľa zvarača Jozefa Mičká hádam najťažším orieškom bolo zvarovanie na tých častiach vozidla, ktoré sú v prevádzke najviac namáhané. Ide najmä o závesy kolies, kryty riadenia. „Bola to pre nás všetkých akási maturita zvarovania. Pri práci nám veľmi pomohli aj rôzne prípravky a polohovadlá, aby sme mali čo najlepší prístup k zvaranej časti transportéra,“ vyhlásil zvarač Jozef Mičká, ktorý za 25 rokov už zvaral mnohé materiály, no s takou náročnosťou, ako pri výrobe obrneného transportéra Aligator, sa ešte nestretol.

Pravdivosť tohto tvrdenia sa plne prejavila aj pri nedávnej návšteve ministra obrany SR Juraja Lišku medzi našimi vojakmi v Iraku. Príslušníci nášho kontingentu najčastejšie upozorňovali práve na zastaranú a nespoľahlivú techniku. Najviac poukazovali na adresu obstarožných kolesových transportérov OT-64, vtriesiek, ale aj uazov. Tie sa pri presunoch v náročných klimatických podmienkach často prehrievajú, musia zastať, a takto sa vlastne stávajú ľahkým terčom pre prípadných teroristov. Vojaci požadovali takú techniku, ktorá je modernejšia, spoľahlivejšia a zároveň im poskytuje aj väčší pocit bezpečnosti v prípade náhleho prepadu. Predstaviteli takejto techniky sú napríklad obrnené vozidlo Tatrapan, ktoré s úspechom využívali vo svojej práci napríklad naši príslušníci mierovej misie UNMEE v Eritrei, či obrnený kolesový transportér Aligator.

Zvaračská maturita

V prípade Aligatora sa jeho budúcemu výrobcovi, Vojenskému opravárenskému podniku 027 Trenčín, podarilo v uplynulých dňoch rozlúsknuť jeden tvrdý oriešok. Vo vlastných priestoroch podniku zvarili prvú karosériu transportéra. Podľa Jozefa Kubového, vedúceho projektu zavedenia výroby Aligator, je to pre podnik výrazný míľnik. „Technológia zvarovania

tohto vozidla je úplne odlišná od všetkého, čo sme doteraz vyrábali či opravovali. V rámci streleckej odolnosti transportéra sa využívajú švédské plechy Armox, ktoré si vyžadujú špeciálnu technológiu zvarovania. Ide o vyššiu triedu, než na akú boli naši pracovníci zvyknutí, napríklad pri bojových vozidlách pechoty, Zuzanách či Danách,“ poznamenal Jozef Kubový.

Vedúci technickej prípravy vozidiel v podniku Ing. Jozef Janík pripomenul, že pre úspešné zvládnutie úlohy museli vytvoriť vo výrobnej hale zodpovedajúce podmienky a pripraviť pracovníkov. Využili aj skúsenosti Martinčanov, ktorí pred časom vyrobili prvých osem kusov Aligatorov. Zvarači Peter Sumka a Marián Kašovic pomohli pripraviť trenčianskych kolegov. Najmä Jozefa Mičká, Petra Bilčíka, Rudolfa Čmárika, Jána Kubáňa a mnohých ďalších. Doslova bezsenne noci prežíval Juraj Opatovský, vedúci prevádzky, v ktorej sa korba transportéra zvarala.

„Chlapi sa najskôr učili nájsť ten správny grif na prípravkoch. Na tomto vozidle je až 60 percent zvarov kontrolovaných pomocou röntgenu. Prípadná chyba sa dá opraviť len raz. Potom treba začať odzno-

Minister obrany Juraj Liška sa v rozhovore s vedením podniku zaujímal o perspektívu výroby Aligatorov

Ministrov záujem

Prvý zvarovaný kus si so záujmom prezrel pri svojej návšteve v podniku 27. augusta aj minister obrany Juraj Liška. Zaujímal sa o možnosti čo najrýchlejšieho nábehu výroby spomínaného transportéra. Zároveň sa dohodol s vedením Vojenského opravárenského podniku 027 Trenčín, že jeho pracovníci do konca septembra pripravlia sedem obrnených vozidiel Tatrapan na odoslanie do Iraku. Vozidlá prejdú v Trenčíne po ukončení misie v Eritrei dôkladnou údržbou. Pracovníci podniku zároveň deklarovali schopnosť pripraviť v príprave potreby vozidla Aligator na špecifické podmienky Iraku. To je pre podplukovníka Sládečka a ďalších našich vojakov v tejto krajine rozhodne dobrá správa.

Text a foto Jozef ŽIAK

Kurz prežitia

Prežitie sa dá vysvetliť ako boj alebo snaha o záchranu života v ohrození. Nech je ohrozenie akékoľvek, náš boj bude správať fyzické strádanie, strach, panika alebo iný ťažký psychický stav. Aj keby sme sa snažili pri nácviku čo najviac vytvoriť reálne podmienky, nikdy to nebude to „skutočné“. Preto sa nácvikom možných modelových situácií odborne pripravujeme na jednotlivé čiastkové úlohy a trénujeme svoju psychiku. To nám v konečnom dôsledku môže uľahčiť orientáciu v reálnej situácii, ktorej sa v bežnom živote často dá vyhnúť správnym zhodnotením svojich možností, schopností a venovaním patričnej pozornosti predpokladanému ohrozeniu. V podmienkach skutočnej bojovej činnosti, kde riziko ohrozenia je oveľa väčšie a nedá sa jasne predpokladať, môže byť bojom o prežitie i obyčajný palebný prepád, útok alebo činnosť v mínovom poli. Každá situácia spojená s bojovou činnosťou vojsk, je situáciou prežitia pre jednotlivcov, vojakov i civilov v danom priestore bez rozdielu. Vo vojenskom chápaní sa však pojem prežitie často spája so vznikom nekontrolovateľnej situácie s následným utajeným správaním v danej oblasti s cieľom návratu k vlastným jednotkám.

Oddelenie výcviku Ústavu špeciálneho zdravotníctva a výcviku MO SR Lešť organizuje kurzy prežitia od roku 1998 a do dnešného dňa sa na nich zúčastnilo viac ako 450 príslušníkov z Ozbrojených síl SR, zahraničných armád krajín NATO a pracovníkov médií.

Zamestnanie má charakter výcviku jednotlivca a je zamerané na stredoeurópske klimatické podmienky. Kurzy v tejto oblasti výcviku sú rozdelené podľa požadovaného stupňa odbornosti na: selektívne, výukové, kombinované a inštruktorské.

O čom to je

Najatraktívnejšie sú kurzy selektívne. Svojím poňatím sú zamerané na celkovú

fyzickú a psychickú previerku osobnosti cvičiaceho za intenzívneho dopĺňania odborných poznatkov v danej oblasti. Tento kurz je chápaný ako nadstavbový. Jeho účastníci si zdokonaľujú a prehľbujú vedomosti vo vojenských odborných prípravách ako napr. taktika, strelecká príprava, topografia atď. a nadobúdajú nové vedomosti v oblastiach získavania a prípravy stravy, boja so psom a úniku pred prenasledovaním psami, úniku zo zajatia, prekonávania náročných terénnych prekážok improvizovanými prostriedkami cez skaly, močiare, vodné toky a i. Dôraz výučby je na praktickom vykonaní jednotlivých činností, ktoré sa v poslednej fáze výcviku precvičia v komplexnom celku plnenia nejakej úlohy podľa taktického námetu. Do výcviku sa pridávajú záťažové prvky a jednotlivé plnenie úloh sa stále sťažuje. Napríklad v rámci témy „miesto na odpočinok“ spia cvičiaci na začiatku kurzu v pohodlnom prístrešku s maximálnym „komfortom“, aký je možné dosiahnuť súčiastkami vojenského výstroja a na konci odpočívajú len s JP (chemická pláštenka v súprave ochrannej masky) v močiaroch. Počas zamestnania sa vykonávajú predpísané merania a psychologická diagnostika u každého účastníka kurzu na zdokumentovanie, vyhodnotenie a štatistiku. Výsledky slúžia aj na posúdenie stavu cvičiacich v danej fáze výcviku v závislosti na dynamike a náročnosti tém výučby. Kurz trvá 28 dní. Je rozdelený na dve etapy: leto a zima. Každá z etáp pozostáva z metodickopraktických zamestnaní a kontrolného cvičenia. Podmienkou účasti na zimnej etape je úspešné absolvovanie letnej etapy. Všetci cvičiaci, ktorí úspešne zvládli obe etapy, získavajú certifikát o absolvovaní kurzu sebazáchovy. Najlepší účastníci sa na žiadosť veliteľa alebo nadriadeného stupňa môžu zúčastniť na inštruktorskom kurze, aby získali inštruktorské oprávnenie v oblasti sebazáchovy. Je nutné podotknúť, že cvičiaci sú počas každej činnosti hodnotení inštruktormi a musia splniť všetky úlohy, ktorými sú poverení. V prípade nesplnenia

kontrolnej úlohy sú z kurzu vylúčení. Na druhej strane majú sami možnosť kedykoľvek kurz ukončiť z vlastnej vôle. Stáva sa to hlavne v prípadoch, keď sa priebeh kurzu stupňuje a cvičiaci si uvedomí, že už na to nestačí.

Hlavné dôvody, pre ktoré sa záujemcovia hlásia o účasť na kurze:

- získanie nových skúseností a poznatkov,
 - spoznanie svojich reakcií v krízových momentoch,
 - zistenie svojich možností a hraníc.
- Podmienky** absolvovania kurzu:
- účasť na všetkých zamestnaniach kurzu,
 - splnenie kontrolných úloh,
 - získanie potrebného počtu bodov z metodickopraktických úloh.

Kurz sa nedá opakovať. Zopakovanie kurzu je povolené len v prípade, ak cvičiaci predčasne ukončil kurz z vážnych zdravotných dôvodov.

Čo čaká účastníkov

Zamestnanie je veľmi náročné, cvičiaci sú nútení vyvinúť veľké množstvo

Prechod močaristým terénom po niekoľkodňovom výcviku v sťažených podmienkach dokonale preverí psychiku aj fyzickú vytrvalosť

Imitačné prostriedky pomáhajú vytvoriť reálnejší pocit pri výcviku simulácie bojovej zóny

energie a preukázať dostatočnú psychickú odolnosť, aby úspešne kurz ukončili. Snahou je prinútiť jedinca hľadať v sebe energiu na prekonávanie stále väčších prekážok, zdanlivo nekončiacej neistoty a nepohodlia pri plnení jednoduchých úloh pod vplyvom stresujúcich faktorov. Momenty prekvapenia a činnosti sa striedajú s nudnými chvíľami samoty v odľahlých častiach rôznych typov terénu. Činnosť a úlohy v niektorých témach zamestnania sú prezentované tak, aby mal cvičiaci pocit, že sú na hranici bezpečnosti a nútia ho tak prekonávať rôzne utajené strachy či fobie. Pri nesplnitelných úlohách sú zasa prinútení analyzovať vzniknutú situáciu a rozhodnúť sa, za čo v plnej miere ponese dôsledky svojho rozhodnutia. Často musia improvizovať a prispôbovať sa meniacej sa situácii. Počas zamestnania prekonávajú vzdialenosť až 250 km. Nakoniec je každý z účastníkov nútený postaviť sa pred svoj vnútorný obraz a zhodnotiť svoje ďalšie zotrvanie v kurze. Z celkového počtu

zúčastnených na tomto type zamestnania ukončí kurz úspešne ani nie jedna tretina.

Z výsledkov našich meraní vyplynulo, že medzi najviac zaťažujúce faktory počas zamestnania patria:

- samota,
- neistota,
- fyzická náročnosť,
- rôzne druhy strachov a obáv,
- riziko pri plnení úloh,
- nemožnosť fajčiť,
- nepohodlie,
- smäd,
- hlad,
- materiálne vybavenie.

Silným faktorom pre úspešné ukončenie zamestnania je akákoľvek forma motivácie alebo prestíže.

Starší - úspešnejší

Vek účastníkov kurzu je rôzny, od 19 do 54 rokov. O silnej motivácii svedčí to, že účastníci kurzu nad 35 rokov majú stopercentnú úspešnosť. Je nutné povedať, že

väčšina cvičiacich má isté teoretické vedomosti. Nanešťastie, niektoré poznatky z kníh s touto problematikou nie sú celkom presné alebo sú v našich podmienkach nepoužiteľné. Nehovoriac o tom, že prežitie v knihách končí spravidla dosiahnutím nejakej civilizovanej oblasti a vyhľadáním pomoci. Vo vojnových podmienkach to však nemusí byť koniec... V praxi je však najčastejší prípad, keď cvičiaci nie je schopný vykonať jednoduchú činnosť z rôznych vonkajších príčin, i keď ju teoreticky pozná.

Príčiny neúspechu

Sú rôzne. Najčastejšie je to nechť vydať zo seba niečo navyše svojich služobných povinností. Beznádejné sú prípady, keď niekto dostane účasť na takomto type zamestnania „nariadením“ ako formu trestu. Ďalšou najčastejšou príčinou neúspechu je „precivilizovanosť“. Cvičiaci nie je schopný akceptovať náročnosť a podmienky priebehu zamestnania z dôvodu svojho postoja k životnému štýlu. Nemalé problémy tiež vznikajú z nedostatočného stupňa výcviku jednotlivých cvičiacich v základnej odbornej príprave, čo sa najviac prejavuje pri samostatnom plnení úloh alebo pri rozhodovaní sa v kritických situáciách. Veľkou previerkou odolnosti cvičiacich je ich štandardný vojenský výstroj, ktorý v priebehu výcviku napomáha inštruktorom sťažiť zamestnanie, v konečnom dôsledku však upevňuje nedôveru voči svojmu zamestnávateľovi ako takému.

Motto prežitia sa dá vyjadriť slovami „nikdy sa nevzdávaj“. Nezávisí to od technických prostriedkov, pomoci alebo možností. Celý problém prežitia spočíva v psychike, v zvládnutí krízových situácií, v improvizácii a vedomostiach alebo skúsenostiach. Najväčšiu rolu však aj tak zohráva rozhodnutie. Ak sa raz, možno v maličkosti, v rozhodujúcom momente rozhodneme zle, môže to mať o niekoľko dní neskôr nežiaduce následky. Preto samotné prežitie pozostáva z nekonečného množstva malých, ale podstatných rozhodnutí, ktoré nás len krôčik po krôčiku posúvajú k záchrane či k splneniu stanovenej úlohy. V reálnej situácii je každý odkázaný sám na seba a jediná pomoc nablízku je náš rozum a vlastné JA. To je totiž neoddeliteľnou súčasťou nášho tela, nič neváži a je ukryté pred nežiaducimi pohľadmi.

I keď je výcvik v prežití nie neznámy v našich ozbrojených silách, tento druh bojovej prípravy sa ešte stále značne podceňuje. Verím, že v budúcnosti sa systém výcviku priblíži aj v tejto oblasti k štandardom vyspelých armád vo svete.

*Text a foto kpt. Ing. Patrik ŽITNÍK
riaditeľ oddelenia výcviku v ÚŠZV*

SPAD proti Albatrosom a Fokkerom

V tejto rubrike, ktorá už píše druhý ročník svojej histórie, predstavujeme slávne zbrane minulosti tak, aby sme čo najrovnomernejšie obsiahli zástupcov výzbroje pozemných vojsk, námorníctva i letectva. Doteraz sa čitatelia mohli zoznámiť s viac ako tuctom lietadiel, z ktorých väčšina bojovala v 2. svetovej vojne. Dnes chceme zmenšiť náš dlh voči vojne prvej, ktorú zatiaľ reprezentoval iba Sopwithov Camel (Obrana č. 3/2003), a preto ponúkame ďalšiu legendu – francúzsky SPAD.

Skratka SPAD značí Société anonyme pour l'Aviation et ses Dérivés a skrýva sa za ňou firma, ktorá najskôr vyrábala dvojmiestne dvojlopníky a od roku 1915 začala konštruovať stíhačky. Jej typy S.VII, S.XII a S.XIII boli najlepšimi stíhacími strojmi spojencov v závere 1. svetovej vojny.

Zvrat na oblohe

Je všeobecne známe, že 1. svetová vojna čoskoro po dynamickom začiatku ustrnula v zdĺhavých zákopových bojoch a zmenila sa na pozícnú a tzv. opotrebovaciu. Na oblohe nad zákopmi to však neplatilo a letci oboch strán denne zvädzali neľútostné vzdušné súboje. Prevahu si dlho udržiavali Nemci, najmä vďaka svojim skvelým Albatrosom a Fokkerom, ktorým mohol konkurovať len máloktorý spojenecký stroj. Až v roku 1916 sa objavilo lietadlo schopné nemeckú vzdušnú nadvládu prelomiť. Bol ním SPAD S.VII, ktorý otvoril novú, pre spojencov už priaznivejšiu kapitolu leteckej vojny.

Stroj pre letecké esá

SPAD S.VII bol prvým z radu úspešných stíhačiek firmy a svojimi schopnosťami okamžite presvedčil. Letovú premiéru absolvoval v apríli 1916 a už v auguste toho istého roku ho zaviedli do výzbroje francúzskej leteckej jednotky Escadrille No. 26. Vysoké kvality potvrdil zanedlho – 23. augusta – keď s pilotom Armandom Pinsardom za knipom zostrelil prvé nepriateľské lietadlo.

Dvojlopník S.VII bol deklarovaný ako jednomiestne stíhacie a prieskumné lietadlo. Na rozdiel od skorších typov, ktoré mali často slabšiu konštrukciu, takže prudké manévry niekedy nevydržali, bol

robustný SPAD pevný a stabilný. Zásluhou toho, ako aj rýchlosti a dobrej stúpanosti (až 421 m.min⁻¹), si ho letci rýchlo obľúbili a do jeho kabíny sadali najväčšie spojenecké stíhacie esá, ako napríklad Francúz George Guynemer či Talian Francesco Barraca. A čo je najdôležitejšie, dávali súperom poriadne na frak!

Základné parametre

SPAD S.VII s rozpätím 7,82 m, dĺžkou 7,57 m a vzletovou hmotnosťou 705 kg poháňal osemvalcový motor Hispano-Suiza 8Ab s usporiadaním do V a výkonom 134 kW, oveľa silnejší, než mali napríklad stíhačky Sopwith Camel (postupne s výkonom 81, 96 a 110 kW)

SPAD S.XII bol výzbrojou priekopníkom, mohol niesť i 37 mm kanón. Išlo však zrejme skôr o experiment, pretože jeho spätný ráz musel byť aj pre takýto robustný stroj príliš silný
Foto archív

a porovnateľný s motorom Fokkera D.VII (136 kW), údajne najlepšej stíhačky 1. svetovej vojny. Kvalitný a spoľahlivý pohon dával SPAD-u maximálnu rýchlosť 212 km.h⁻¹, o 12 viac ako dosahoval Fokker. Svojho nemeckého soka prekonal S.VII aj v dĺžke času letu. Zatiaľ čo on mohol brázditiť oblohu 2 hodiny a 15 minút, Fokker musel pristáť už po poldruha hodine.

Azda jedinou slabinou S.VII bola jeho výzbroj, ktorú predstavoval iba jeden 7,7 mm guľomet Vickers so zásobou 500 nábojov umiestnený na motore pred kabínou pilota a strieľajúci cez okruh vrtule. Camel i Fokker boli vyzbrojené dvojicou 7,7 mm, resp. 7,92 mm guľometov.

Vylepšené stíhačky SPAD

Zásluhou stíhača Georgea Guynemera v roku 1917 vyprojektovali a zaviedli do služby nový model SPAD S.XII so silnejším motorom a väčším rozpätím. Jeho najväčším zlepšením však bola výzbroj, ktorou doslova predbehol dobu, keďže popri pôvodnom 7,7 mm guľmete mohol medzi valcami motora niesť aj 37 mm kanón Puteaux, strieľajúci dutým hriadeľom vrtule. Na tomto stroji Guynemer dosiahol štyri vzdušné víťazstvá.

Vyvrcholením série úspešných stíhačiek SPAD sa tiež v roku 1917 stal typ S.XIII s rozpätím 8,10 m, dĺžkou 6,30 m, vzletovou hmotnosťou 845 kg a motorom Hispano-Suiza 8Be s výkonom 164 kW, vďaka ktorému dosahoval rýchlosť až 224 km.h⁻¹.

Mal dolet asi 400 km a vo vzduchu mohol byť dve hodiny. Jeho výzbroj už pozostávala z dvoch 7,7 mm guľometov Vickers. V roku 1918 sa ešte nakrátko rozbehla výroba typu S.XVII s výkonnejším motorom Hispano-Suiza 8F a plánovali aj typ S.XXI, ale tento projekt po skončení vojny zrušili.

O kvalitách stíhačiek SPAD svedčí, že slúžili v leteectvách viacerých spojeneckých krajín vrátane britského Royal Flying Corps či US Air Service amerického expedičného zboru a lietal ešte dlho po vojne. Jeden SPAD S.VII z výzbroje medzivojnového československého letectva sa nachádza aj v expozícii leteckého múzea na letisku v Prahe-Kbeloch.

PhDr. Ján DOLINAY

Všetky stíhačky SPAD mali charakteristickú pretiahnutú zvislú chvostovú plochu (kýľovku) a účinné smerové i výškové kormidlá. Na tomto S.VII lietal poručík Decaix z Escadrille Spa. 150

Maršal František Nádašdy

S bitkou pri Kolíne, kde 18. júna 1757 habsburská armáda porazila pruské vojská Fridricha II., je spojený aj oficiálny vznik najvyššieho vojenského vyznamenania monarchie – Vojenského radu Márie Terézie. Na prvej slávnostnej promócií 7. marca 1758 vo Viedni panovníčka osobne dekorovala veľkokrížom radu troch vojvodcov – svojho švagra, maršala Karola Lotrinského, maršala Leopolda Dauna a generála jazdeckta Františka Nádašdyho, ktorý sa tak stal prvým uhorským nositeľom tohto vyznamenania.

Podľa zvyklostí zaužívaných v aristokratických a šľachtických rodinách sa aj 19-ročný gróf František Nádašdy rozhodol pre vojenské povolanie. Roku 1727 nastúpil službu vo vtedy najstaršom pravidelnom husárskom pluku, ktorý už roku 1688 sformoval Ján Pálfi. V Pálfiho pluku sa mladý dôstojník zúčastnil v rokoch 1731 – 1732 na ťažení na Korzike a nasledujúce dva roky bojoval na talianskom bojisku, pričom rýchlo postupoval po rebríčku hodností. Roku 1736 sa 28-ročný gróf stal veliacim plukovníkom Dežďího husárskeho pluku, na čele ktorého v rokoch 1737 – 1738 bojoval na Balkáne proti Osmanskej ríši.

Úspešný vojvodca

Krátko po vypuknutí vojny o habsburské dedičstvo Mária Terézia roku 1741 povýšila 33-ročného Nádašdyho na generálmajora, čím sa začala významná vojvodcovská etapa jeho života. Hneď nasledujúci rok sa preslávil ako veliteľ husárskej brigády, ktorá plnila úlohy predvoja habsburskej armády v Čechách. V bitke pri Chotusicich neďaleko Časlavi obišiel čelo pruskej zostavy a úderom od chrbta rozprášil pruské jazdeckto. Potom sa rýchlo presunul na západ, v ústrety blížiaci sa francúzskej armáde. Víťazný postup, počas ktorého obsadil Písek a Plzeň, zakončil v oblasti dolného povodia Innu, kde narazil na bavorské vojsko. Aj ďalší rok 1743 operovala Nádašdyho armáda v Bavorsku. Po víťaznej bitke pri Sinbachu uhorskí husári obsadili Mníchov a následne aj Augsburg, kde zajali 1 200 mužov a ukoristili 28 diel. Po bitke pri Stuttgarte sa Nádašdyho brigáde podarilo vytlačiť Francúzov na Rýn.

Rok 1744 zastihol Nádašdyho už v hodnosti podmaršala a vo funkcii veliteľa jazdeckej kolóny (z dnešného hľadiska divízie) v severnom Alsasku, kde prinútil na kapituláciu významnú francúzsku pevnosť Weissenburg a následne dobyl Würth. Túto úspešnú habsburskú ofenzívu však prerušil útok pruského kráľa v Sliezsku, takže

aj Nádašdyho husárske pluky museli cez Porýnie a Bavorsko ustúpiť až do Čiech. Pár mesiacov pred skončením tejto tzv. druhej sliezskej vojny sa Nádašdyho husárom počas bitky pri Soore (30. 9. 1745), ktorú inak vyhrali Prusi, podarilo obchvatom sa zmocniť celého pruského záložného tábora s trénom. Do ich rúk sa dostala dokonca celá korešpondencia pruského kráľa, ako aj jeho dvaja osobní tajomníci, lekár a početné služobníctvo. Z bohatej koristi vrátili Fridrichovi II. po vojne iba jeho obľúbeného psa. Pruský kráľ inak ostro protestoval proti bezohľadnému správaniu sa husárov, ktorí bez milosti pobili všetkých mužov stráže, napriek tomu, že sa vzdali, a znásilnili všetky ženy nachádzajúce sa v tábore.

Na vrchole slávy

Najslávnejším, no zároveň aj konečným vojvodcovským obdobím Františka Nádašdyho, bola sedemročná, čiže tretia sliezka, vojna (1756 – 1763). V nej sa habsburská armáda zaskvela v už spomínanej bitke pri Kolíne. Kráľ Fridrich II. sa márne snažil osobne zastaviť ustupujúce pruské šíky, ktorým zlostne adresoval povestný pokrik: „Vy sraľovia, či chcete vari žiť večne?!“ Rozhodujúci podiel na tejto vôbec prvej porážke pruského kráľa na bojisku mali práve husárske pluky v celkovom počte 18 630 mužov pod velením Františka Nádašdyho.

ČACHTICKÉ KORENE

Nádašdyovci pochádzali zo Zadunajska z obce Nádasd, ktorú vlastnili už v 13. storočí. Roku 1553 boli povýšení do barónskeho stavu, roku 1625 získali grófsky titul. Rod zohral významnú úlohu v dejinách Uhorska najmä v 16. až 19. storočí. Najvýznamnejším majetkom rodu na Slovensku bolo čachtické panstvo, ktoré roku 1602 kúpil František II. (1555 – 1604), syn uhorského palatína Tomáša. Preslávil sa ako úspešný vojvodca proti Turkom, zastával funkciu generálneho kapitána Preddunajska a vzhľadom na veľkú telesnú silu, ktorou vyvolával údiv i hrôzu, si vyslúžil prezývku Čierneho beg. Jeho manželkou bola Alžbeta Bátoriová, ktorá je v širšom povedomí známa ako krvilačná čachtická pani, lebo sa údajne kupavala v krvi mladých dievčat, čo sa však historickým výskumom nikdy nepotvrdilo. Maršal František (V.) Nádašdy (1708 – 1783) bol ich prapravnukom. Jeho otec František (IV.) i prastarý otec Pavol boli generálmi habsburskej armády, starý otec František (III.) bol významným krajiniským hodnostárom, za účasť na Vešeléního sprisahání ho odsúdili na smrť a 30. apríla 1671 verejne sťali vo Viedni.

Ďalší priebeh vojny sa však už niesol v znamení nastupujúcej pruskej prevahy, ktorú nenarušila ani Hadikova operačná bravúra – dobytie Berlína 16. októbra 1757 (OBRANA 17/2004). Pruský kráľ totiž zakrátko, 5. decembra 1757, rozdrvil na čele 35-tisícového vojska 65-tisícovú armádu pri Leuthene (dnes Lutyňa). Táto bitka vošla do vojenských učebníc ako ukázkový príklad úspešného uplatnenia kosého bojového šíku lineárnej zostavy. Hlavnú vinu na porážke mal hlavný veliteľ habsburskej armády Karol Lotrinský, ktorého taktické zámery a veliteľské schopnosti Nádašdy kritizoval už na bojovej porade pred bitkou. Konflikt medzi oboma vojvodcami vyvrcholil, keď Karol Lotrinský odmietol poslať posily Nádašdymu, ktorý na pravom krídle udatne čelil pruskému útoku. Po prehratej bitke Mária Terézia odvolala svojho švagra z funkcie hlavného veliteľa, rovnaký osud však postihol aj

Poľný maršal František Nádašdy so šerpou a veľkokrížom Vojenského radu Márie Terézie na portréte z roku 1759

Nádašdyho, ktorý ďalšie roky života strávil ako bán v Chorvátsku. Panovníčka ho síce nasledujúci rok povýšila na poľného maršala, no v armáde ho už nepoverila žiadnou funkciou.

Až roku 1778 si na 70-ročného maršala spomenul cisár Jozef II., ktorý ho vymenoval za veliteľa expedície armády v Haličsku. František Nádašdy zomrel 22. marca 1783 v Kraľovci.

*PhDr. Vladimír SEGEŠ, PhD.
Vojenský historický ústav*

Leteckí technici: výmena generácií

„V súčasnosti vydávam povolenia na samostatnú prácu na leteckej technike. Hovorím o mne, že som náročný. Z nárokov nemôžem zľaviť. Veď od kvality ich práce závisí aj bezpečnosť lietajúceho personálu vo vzduchu. Preto mladých chlapcov doškoľujeme. Kým vydám povolenie, musím byť presvedčený, že adept je nielen technicky zdatný, ale aj, že si verí. A to je u niektorých kameň úrazu. Nie sú si istí,“ približuje jeden z mnohých problémov pri príprave nových technikov na prešovskej leteckej základni vedúci starší inšpektor - radista rádiotechnického vybavenia lietadiel nadporučík Pavol Kurdel.

Rodák z Popradu pracoval po absolvovaní vojenskej strednej školy v prerovskom leteckom pluku až do rozdelenia federálnej armády. Potom spojil svoju ďalšiu vojenskú kariéru s Prešovom. Medzičasom ukončil diaľkové štúdium na košickej vojenskej leteckej akadémii. S určitým znepokojením v hlase hovorí, že sa neustále znižuje vekový priemer technikov. Ubúda starších, skúsenejších, od ktorých by sa mladí mohli učiť. Uvedomuje si, že znižovanie vojenských hodností v jednotlivých technických funkciách jednoducho so sebou prináša život, nová hodnotná štruktúra v našich ozbrojených silách, ale nieke-

dy aj predčasný odchod skúsených odborníkov. Vo svojej odbornosti sa snaží situáciu riešiť aj prípravou rôznych pomôcok a manuálov pre mladých technikov.

Percentá nehovoria o všetkom

S jeho názorom súhlasí aj náčelník štábu technického krídla major Stanislav Hurčík. „Pri pohľade zvonka percentuálna naplnenosť technického krídla vyzerá veľmi dobre. Keď sa ale pozrieme na to, koľko máme skúsených odborníkov, musíme priznať, že po všetkých reorganizáciách a odchodoch ľudí nám v každom oddelení technickej letky zostal maximálne jeden či dvaja. V prevádzkových letkách je situácia ešte horšia. Nepochel by som zažiť situáciu, že by sa stala letecká katastrofa z viny technického personálu. Preto skúsenejší častokrát aj bez ohľadu na čas a osobné voľno pomáhajú s prípravou techniky a odstraňovaním porúch a závad. Pre mladých je to neoceniteľná škola. Som rád, že máme medzi sebou takých, ako sú majori Ján Petranin, Milan Seman, Andrej Košík, nadporučík Pavol Kurdel a veliteľ technického krídla podplukovník Milan Kovár,“ povedal major Hurčík.

Po ukončení štúdia na košickej vysokej leteckej škole pôsobil rodák z Trhovišťa v okrese Michalovce v prostejovskom vrtuľníkovom pluku. V roku 1993 odchádzal na Slovensko z funkcie zástupcu náčelníka štábu pluku. Po krátkom intermezzo u delostrelcov v Jelšave zakotvil v centre Šariša. Vie,

že vojenské letectvo bolo vždy postavené na postupnom odovzdávaní skúseností. Jednotlivé fázy vývoja sa jednoducho nedajú preskakovvať bez toho, aby to nemalo nepriaznivé dôsledky. Podľa neho sa treba zmieriť s tým, že prvé obdobie po odchode skúsenejších bude hľadanie porúch trvať o niečo dlhšie. Niekedy sa môže predĺžiť aj čas na niektoré predpísané práce. Povedzme to, čo sa dnes stihne za desať dní, bude trvať aj pätnásť...

Prechodný deficit ruštiny

Potrebné skúsenosti ešte len získava aj čatár Dušan Habina. Rodák z Kudlova v okrese Vranov ukončil pred rokom štúdium na vojenskej strednej škole leteckej. „V škole sme vrtuľníkovú techniku nemali. Preto som sa musel prvé týždne učiť mnohé veci takmer od začiatku. Starší skúsenejší kolegovia si ma zobrali pod patronát a postupne som získaval prvé praktické znalosti. Medzi elektrikármi vďaka rotmajstrovi Františkovi Kolivoškovi. U radistov som veľa pochytil od nadrotmajstra Petra Dia. Zatiaľ som ale stále len na začiatku cesty. Ešte nejaký čas potrvá, kým budem schopný aj ja analyzovať a odstraňovať poruchy na leteckej technike. Pre mňa a mojich kolegov by bolo najlepšie, keby sme mali šancu čo možno najdlhšie časové obdobie sa učiť od starších. Veď až v útvare som zistil, čo všetko musím zvládnuť. Pri odchode zo školských lavíc to veru nevyzeralo na takýto beh na dlhé trate,“ hovorí mladý technik čatár Habina.

Zástupca veliteľa technickej letky opráv a predpísaných prác kapitán Marek Paulík spomenul aj jeden, v dnešnom období usi-
lovného štúdia angličtiny, tak trochu ku-
riózný problém. „Začíname pociťovať nedos-
tatok ľudí, ktorí ovládajú na požadovanej
úrovni ruský jazyk. Práve v tomto jazyku je
celá technická dokumentácia všetkých
vrtuľníkov. Mladí rotní a poručíci už tento
jazyk neovládajú. Pomáhame si teda, ako sa
dá. Prekladáním i vyrábaním manuálov.
Vždy sa ale tento problém nedarí obísť. Keď
odíde posledných 10 - 12 ľudí, ktorí tento
jazyk dobre ovládajú, nastanú problémy,“
pripomína kapitán Paulík.

Spomenul aj niektoré dnešné ťažkosti
spojené s odchodom skúsených odborní-
kov. Keď je potrebné napríklad na vrtuľníku
Mi-2 vymeniť lanko či zoradiť motory,
musia volať svojich bývalých kolegov, ktorí
dnes pracujú v civilných firmách...

Pred rokom v lete boli u Prešovčanov ich
britskí kolegovia s najmodernejšími vrtuľ-
níkmi Merlin. Naši obdivovali nielen vrtuľ-
níky, ale aj technické vybavenie britských
technikov. Hneď po ukončení letu si britský
technik stiahol všetky potrebné letové údaje
do svojho notebooku a podľa zadaného
programu ich vyhodnotil.

„Takýto postup si nemôžeme dovoliť.
Používame sovietskú leteckú techniku,
ktorá nie je usposobená na takýto spôsob
diagnostikovania a zberu informácií. Do-
konca ani modernizované vrtuľníky Mi-17.
Naši ľudia stále musia pracne diagnostiko-
vať, nájsť poruchu a potom ju odstrániť. Ak
prejdeme na modernú západnú techniku,
potom budeme môcť aj u nás mať úzko špe-
cializovaných odborníkov hovoriacich,
samozrejme, po anglicky. Zatiaľ je to ale pre
nás hudba budúcnosti,“ zdôrazňuje major
Stanislav Hurčík jeden z hlavných rozdielov
medzi prácou našich leteckých technikov
a ich kolegov v armádach NATO.

Rotný Marián
Hopera a za ním
nadrotmajster
Michal Toščák
kontrolujú
odbraté vzorky
paliva
a olejov

Bosnianske skúsenosti

Koniec koncov, prešovskí leteckí technici
mali v priebehu misie SFOR na území Bosny
a Hercegoviny veľmi dobrú možnosť otesto-
vať si svoje schopnosti priamo v teréne. Na
základni v meste Bugojno pôsobili spoločne
s príslušníkmi holandského kráľovského letec-
tva. „Žiadnu hanbu nám neurobili. Skôr na-
opak. Aj v neľahkých podmienkach zahranič-
nej misie v neznámom teréne dokázali vždy
pripraviť leteckú techniku na plnenie úloh.
Holanďania sa často čudovali, ako to s mini-
málnym personálnym obsadením a technic-
kým vybavením dokážu. Pre všetkých našich
technikov bola misia SFOR veľmi dobrou
školou. Získali potrebné sebedomie. Práve
na tých, ktorí prešli misiou, by sme chceli
v budúcnosti stavať,“ hovorí major Hurčík.

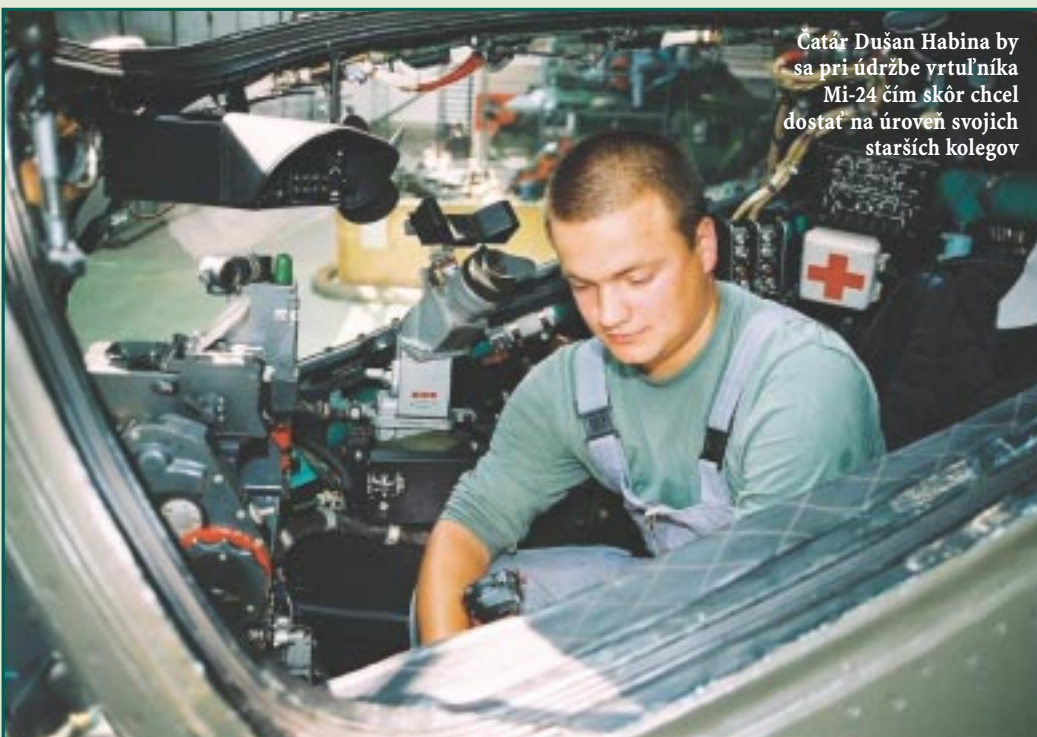
Medzi najskúsenejších technikov vo svo-
jej odbornosti elektro - špeciálne vybavenie
patrí dnes, po odchode starších kolegov,
nadrotmajster Ondrej Pankuch. Do Prešova

prišiel 34-ročný rodák z dediny Lada neďale-
ko centra Šariša z košického leteckého škol-
ského pluku. „Z hľadiska odborného rastu
mladých to bolo veľmi priaznivé obdobie.
Bol dostatok starších technikov, od ktorých
sme sa mohli relatívne rýchlo priučiť rôz-
nym finesám práce na leteckej technike.
Mnohé veci chcú jednoducho čas. Niektorá
chyba sa prejaví až po určitom počte nalieta-
ných hodín. Je veľmi dobré, keď vám po prvý
raz pri jej lokalizácii a odstraňovaní pomáha
niekto skúsenejší. Druhý raz už viete, ako asi
na to. Dnes som už ja v pozícii takéhoto učí-
teľa. Snažím sa, aby mladí chlapi čím skôr
získali potrebné skúsenosti, ale nejaký rok to
predsa len potrvá,“ hovorí nadrotmajster
Pankuch, ktorý bol do prvého októbra minu-
lého roku ešte praporčíkom. Potom dobro-
voľne prijal nižšiu hodnotu.

Najväčšie vrásky kapitánovi Marekovi
Paulíkovi a majorovi Stanislavovi Hurčíkovi
v súčasnosti spôsobuje určitý nedostatok
technikov v odbornosti drak - motor. A prá-
ve ich nedostatok môže časovo predĺžiť aj
prácu ostatných odborností. A to
napriek tomu, že na prešovskej základ-
ni majú aj takých nadšencov ako už
spomínaný nadporučík Pavol Kurdel,
ktorý sa vo svojom voľnom čase priu-
ča aj odbornosti drak - motor, aby čo
najskôr zvládol celý stroj. Určitý recept
vidia Prešovčania predovšetkým v čo
najrýchlejšom odovzdávaní skúseností
dnešnej strednej technickej generácie
tej najmladšej, prípadne vo využití naj-
lepších odborníkov po ich odchode
z profesionálnej služby v ozbrojených
silách na miestach civilných zamest-
nancov. Čo je koniec koncov bežný
postup v najvyšších armádach
NATO, ako mohli technici z prešovskej
leteckej základne presvedčiť aj pri
osobných pracovných kontaktoch
s britskými a holandskými kolegami.

Jozef ŽIAK

Foto Peter DOVINA

Čatár Dušan Habina by
sa pri údržbe vrtuľníka
Mi-24 čím skôr chcel
dostať na úroveň svojich
starších kolegov

Opatrenia na zjednotenie postupu pri riešení priestupkov a disciplinárnych priestupkov spáchaných pod vplyvom alkoholických nápojov a predchádzania ich vzniku

Na zjednotenie postupu veliteľských orgánov a vedúcich zamestnancov, ktorí sa podieľajú na plnení úloh Ozbrojených síl Slovenskej republiky pri riešení im podriadených profesionálnych vojakov, štátnych zamestnancov a zamestnancov Ozbrojených síl SR (ďalej len zamestnanci), ktorí spáchali priestupky pod vplyvom alkoholu **nariaďujem:**

1. Profesionálnym vojakom, ktorí spáchali disciplinárny priestupok po požití alkoholických nápojov, **ukladať** disciplinárne tresty v súlade s ustanovením § 81 zákona číslo 370/1997 Z. z. o vojenskej službe v znení neskorších predpisov.
2. U profesionálnych vojakov, ktorí spáchaním priestupku po požití alkoholických nápojov porušili základné povinnosti vojaka závažným spôsobom, **zvážiť** možnosť podania návrhu na **prepustenie** zo služobného pomeru profesionálneho vojaka podľa § 32 ods. 2 písm. d) zákona č. 370/1997 Z. z. o vojenskej službe v znení neskorších predpisov, z dôvodu nesplnenia niektorej zo základných povinností vojaka uvedených v § 72 zákona alebo porušenia niektorého zákazu ustanoveného týmto zákonom. V odôvodnení návrhu na prepustenie profesionálneho vojaka zo služobného pomeru uviesť porušenie niektorej zo základných povinností vojaka uvedenej v § 72 ods. 1 písm. b), h), j) a k) zákona číslo 370/1997 Z. z. o vojenskej službe v znení neskorších predpisov a odôvodniť, v čom konkrétne nesplnenie tej ktorej základnej povinnosti spočíva. Porušením vojenskej disciplíny a základných povinností vojaka závažným spôsobom sa na účely tohto nariadenia rozumie najmä požitie alkoholických nápojov (kontrolou analyzátoru dychu zistené nad 0,00 mg/l vzduchu) pred alebo počas výkonu služby alebo pred a počas zaradenia do služobnej pohotovosti, dozornej, strážnej alebo inej podobnej služby. Porušením vojenskej disciplíny závažným spôsobom sa rozumie tiež

vedenie služobného motorového vozidla pod vplyvom alkoholu, ako aj vedenie súkromného motorového vozidla v čase služby pod vplyvom alkoholu.

3. Za priestupky spáchané profesionálnymi vojakmi a vojakmi povinnej služby vedením súkromného motorového vozidla pod vplyvom alkoholických nápojov v čase voľna **ukladať** sankcie podľa zákona SNR č. 372/1990 Zb. o priestupkoch v znení neskorších predpisov, pričom pri ukladaní sankcií využívať Metodické usmernenie na pomoc správny orgánom pri ukladaní sankcií podľa zákona SNR č. 372/1990 Zb. o priestupkoch v znení neskorších predpisov a zákona č. 370/1997 Z. z. o vojenskej službe v znení neskorších predpisov evidované pod č. p.: VeLPV – 238/1 – 2003 (sadzobník pokút).
4. Pri vznesení obvinenia profesionálnemu vojakovi pre podozrenie zo spáchania trestného činu spáchaného pod vplyvom alkoholických nápojov, ktorého sa dopustil v súvislosti s výkonom vojenskej služby a jeho ďalšie ponechanie vo funkcii by ohrozovalo dôležitý záujem služby alebo obhajovanie trestného činu, dôsledne **uplatňovať** inštitút dočasného pozbavenia výkonu funkcie podľa § 22 ods. 3 zákona č. 370/1997 Z. z. o vojenskej službe v znení neskorších predpisov.
5. **Zvážiť** možnosť odvolania a ustanovenia profesionálneho vojaka na inú vhodnú funkciu, ak je ustanovený do funkcie, ktorej riadny výkon je spojený s vedením služobného motorového vozidla a v súvislosti s vedením motorového vozidla pod vplyvom alkoholu mu bol odňatý vodičský preukaz. Ak takáto funkcia v rámci Ozbrojených síl SR nie je voľná, prepustiť ho zo služobného pomeru profesionálneho vojaka podľa § 32 zákona č. 370/1997 Z. z. o vojenskej službe v znení neskorších predpisov.
6. Zamestnancov, ktorí spáchali priestupok pod vplyvom alkoholických nápojov, ktorý má súvislosť s plnením povinností súvisiacich s pracovným pomerom, **pisomne upozorniť** na porušenie pracovnej disciplíny a na možnosť výpovede

podľa § 63 ods. 1 písm. e) Zákonníka práce.

7. Zamestnancovi, ktorý v posledných šiestich mesiacoch už spáchal priestupok pod vplyvom alkoholických nápojov, ktorý mal súvislosť s plnením povinností súvisiacich s pracovným pomerom a bol písomne upozornený na porušenie pracovnej disciplíny a na možnosť výpovede, **dať výpoveď** podľa ustanovenia § 63 ods. 1 písm. e) Zákonníka práce.
8. So zamestnancom, ktorý spáchaním priestupku na úseku požívania alkoholických nápojov porušil závažne pracovnú disciplínu, **okamžite skončiť** pracovný pomer podľa ustanovenia § 68 ods. 1 písm. b) Zákonníka práce. Závažným porušením pracovnej disciplíny sa pre potreby tohto nariadenia rozumie najmä nástup do zamestnania pod vplyvom alkoholických nápojov alebo ich požitie počas zamestnania alebo počas zaradenia do pohotovosti, dozornej, strážnej alebo inej podobnej služby. Závažným porušením pracovnej disciplíny sa pre potreby tohto nariadenia rozumie tiež vedenie služobného motorového vozidla zamestnancom pod vplyvom alkoholu.
9. **Zvážiť** možnosť preradenia zamestnanca po dohode s ním na prácu iného druhu, ak vykonáva funkciu, ktorej riadny výkon je spojený s vedením služobného motorového vozidla alebo obsluhou iného zariadenia a v súvislosti s riadením motorového vozidla pod vplyvom alkoholu mu bol odňatý vodičský preukaz. Ak takáto funkcia nie je voľná, **dať** zamestnancovi **výpoveď** podľa ustanovenia § 63 ods. 1 písm. d) Zákonníka práce.
10. **Zovšeobecňovať** všetky priestupky a trestné činy, ktorých sa dopustili profesionálni vojaci a vojaci povinnej služby pod vplyvom alkoholických nápojov, vrátane závažných trestných činov spáchaných pod vplyvom alkoholických nápojov. Uvedené kategórie udalostí zovšeobecniť na spoločnom zamestnaní všetkých príslušníkov útvaru (zariadenia) verejne.
11. **Zovšeobecniť** všetky priestupky a trestné činy, ktorých sa dopustili zamestnanci v súvislosti s výkonom funkcie, do ktorej sú zaradení na spoločnom zamestnaní všetkých príslušníkov útvaru (zariadenia) verejne.
12. **Spracovať** harmonogram kontrol požitia alkoholických nápojov profesionálnymi vojakmi, vojakmi povinnej služby a zamestnancami v útvaroch a zariadeniach Ozbrojených síl SR na teritóriách pôsobnosti útvarov vojenskej polície.
13. **Vykonávať** náhodné kontroly požitia alkoholických nápojov profesionálnymi vojakmi, vojakmi povinnej služby a zamestnancami v útvaroch, zariadeniach a veliteľstvách síl Ozbrojených síl SR nasledovne:
 - zo stupňa útvar (zariadenie, brigáda, veliteľstvo síl) – 1-krát za týždeň
 - zo stupňa brigáda v podriadených jednotkách – 1-krát za mesiac
 - zo stupňa veliteľstva síl v podriadených brigádach, zariadeniach a útvaroch – 1-krát za štvrtrok
 V pracovných poriadkoch a vo vnútorných rozkazoch po dohode s príslušným odborovým orgánom podľa § 14 ods. 1 písm. i) zákona

Kontroly požívania alkoholu nie sú v OS SR novinkou - na fotografii naši vojaci, ktorí pôsobili v misii UNMEE v Eritrei
Ilustračné foto
Pavol VITKO

č. 330/1996 Z. z. o bezpečnosti a ochrane zdravia pri práci v znení neskorších predpisov, určiť osoby oprávnené vykonávať kontrolu požitia alkoholických nápojov profesionálnymi vojakmi, vojakmi povinnej služby a zamestnancami na podriadených pracoviskách a zariadeniach Ozbrojených síl SR. Zoznam určených osôb priebežne aktualizovať.

14. **Zabezpečiť** vedenie presnej evidencie o vykonaných kontrolách na požitie alkoholických nápojov, ich výsledkoch a prijatých opatreniach.
15. **Oznamovať** spôsob a výsledok riešenia jednotlivých priestupkov spáchaných pod vplyvom alkoholu oddeleniu analýz a prevencie kriminality veliteľstva Vojenskej polície.
16. **Analyzovať** príčiny nadmerného požívania alkoholických nápojov profesionálnymi vojakmi, vojakmi povinnej služby a zamestnancami, **zovšeobecňovať** skúsenosti a vypracovávať konkrétne preventívne programy boja proti alkoholizmu a iným toxikomániám.
17. **Vytvárať** podmienky lekárom, vojenským psychológom a vojenským duchovným vo vojenských útvaroch a zariadeniach na poskytovanie poradenstva profesionálnym vojakom, vojakom povinnej služby a zamestnancom so zníženou schopnosťou adaptácie na stresové situácie.
18. V rozboroch a vyhodnoteniach činnosti veliteľov a náčelníkov **venovať** zvláštnu pozornosť otázkam boja proti alkoholizmu a iným toxikomániám a adresne reagovať na aktuálne trendy vývoja v týchto oblastiach.
19. **Vytvárať** disciplinárnu zodpovednosť voči tým služobným orgánom a nadriadeným vojakom, ktorí dôsledne neriešili svojich podriadených v rozsahu služobnej pôsobnosti za činy spáchané pod vplyvom alkoholických nápojov.
20. Pri prerokovávaní priestupkov spáchaných profesionálnymi vojakmi, vojakmi povinnej služby a zamestnancami na majetku štátu pod vplyvom alkoholických nápojov uplatňovať podľa príslušných predpisov dôsledne, riadne a včas nárok na náhradu takto spôsobenej škody v plnej výške.

Na zabezpečenie opatrení v bodoch 1 – 21; tohto nariadenia všetkým veliteľom a náčelníkom ukladám:

1. **Rozpracovať a realizovať** toto nariadenie vo svojej pôsobnosti.
2. **Oboznámiť** svojich podriadených s týmto nariadením.

Dňom vydania tohto nariadenia ruším:

1. nariadenie náčelníka Generálneho štábu Ozbrojených síl SR Opatrenia na odstránenie nedostatkov vo vojenskej disciplíne a poriadku v Ozbrojených silách SR č. p.: ŠbKVO-152/7-45/2002-OC z 24. júla 2002 v znení jeho neskorších zmien a doplnkov,
2. nariadenie na zlepšenie stavu v nevhodnosti pri prevádzke motorových vozidiel na pozemných komunikáciách profesionálnymi vojakmi pri vedení súkromných motorových vozidiel č. p.: ŠbPeM-413-36/2003 z 22. apríla 2003,
3. nariadenie na zlepšenie stavu v kategóriách udalosti (trestné činy, priestupky) pod vplyvom alkoholu č. p.: ŠbPeM-5-3/14/2003 z 24. júna 2003,
4. nariadenie k zlepšeniu stavu v kategóriách udalosti pod vplyvom alkoholu č. p.: ŠbPeM-5-3-15/2003 zo dňa 31. júla 2003.

náčelník Generálneho štábu Ozbrojených síl SR
generál Ing. Milan CEROVSKÝ

Ide o spoločné hodnoty

Brigádneho generála Ing. Jaroslava Kuču, náčelníka štábu personálneho manažmentu Generálneho štábu OS SR, sme sa spýtali, čo viedlo ozbrojené sily k vydaniu opatrení, ktoré uverejňujeme na tejto dvojstrane.

V procese reformy Ozbrojených síl Slovenskej republiky sa snažíme vytvoriť atraktívne profesionálne prostredie pre mladých ľudí, ktorí budú hrdí na to, že môžu pracovať a slúžiť v jednej z najdôveryhodnejších inštitúcií štátu. Naše úsilie smeruje k zmeně profilu vojenskej organizácie k hodnotám armád aliancie, k udržaniu a zvýšeniu dôveryhodnosti ozbrojených síl. Budovať dôveru znamená napomáhať formovaniu požadovaného charakteru profesionálnych vojakov a viesť ich k hodnotám, ku ktorým sa naše ozbrojené sily hlásia. Sú to vernosť Slovenskej republike, zodpovednosť, čestnosť, statočnosť a disciplinovanosť. Tieto hodnoty nás spájajú do spoločnej profesie. Meradlom nášho úspechu v procese vytvárania profesionálneho prostredia je vysoko motivovaný, primerane vzdelaný, dobre vycvičený a, samozrejme, disciplinovaný profesionálny vojak.

Od 1. júla 2004 platí Etický kódex profesionálneho vojaka OS SR, ktorý predstavuje normatívny rámec na formovanie stavovského prostredia vojenskej profesie. „Opatrenia na zjednotenie postupu....“ rozvíjajú do praktických detailov požiadavky kódexu a stanovujú riešenia vzťahujúce sa na požívanie alkoholu v OS SR. K hlavným požiadavkám kódexu patrí zodpovednosť profesionálneho vojaka, ktorá sa prejavuje v uvedomovaní si následkov vlastného správania a konania. K štandardnému správaniu a konaniu profesionálneho vojaka patrí rešpektovanie vážnosti vojenskej profesie, a to tak v profesionálnej službe, ako aj v civilnom živote. Kódex vyžaduje od profesionálnych vojakov kontrolovať svoje osobné návyky, venovať sa iba aktivitám, ktoré nespôsobujú závislosť, a v čase služby nepožívať alkoholické nápoje a iné návykové látky. Kódex uvádza, že formovanie spoločenského kreditu profesionálneho vojaka je predpokladom dôveryhodnosti OS SR.

Ďalším dôvodom na vydanie nového nariadenia bolo to, že nariadenia z predchádzajúcich rokov sa v niektorých usta-

noveniach dostali do rozporu s novými zákonmi (napr. Zákonník práce). Opatrenia odstraňujú tento nesúlad a zjednocujú postup veliteľských orgánov a vedúcich zamestnancov pri riešení priestupkov a disciplinárnych priestup-

kov profesionálnych vojakov a zamestnancov Ozbrojených síl SR pod vplyvom alkoholu.

• Aká bola situácia v zneužívaní alkoholu v ozbrojených silách v minulých rokoch?

Nedá sa to povedať jednoznačne, pretože OS SR každým rokom menia vnútornú štruktúru personálu. Od roku 2001 odišlo viac ako 11 500 profesionálnych vojakov a zamestnancov. Máme o viac ako desaťtisíc menej vojakov povinnej služby.

Do ozbrojených síl však vstúpilo okolo 7000 nových, mladších profesionálnych vojakov. Napriek tomu možno konštatovať, že opatrenia prijaté v predchádzajúcich rokoch, medziiným zvýšenie počtu kontrol na požívanie alkoholu a zníženie tolerantnosti veliteľov, boli účinné a pozitívne ovplyvnili stav morálky a disciplíny v ozbrojených silách. Nie sme však zástancami výlučného využívania represívnych opatrení. Našou prvoradou snahou je predchádzať zneužívaniu alkoholu účinnou každodennou výchovnou prácou a zodpovedným vedením podriadených. Realizujeme Národný program boja proti drogám a v jeho rámci sa zameriavame na preventívne pôsobenie proti zneužívaniu alkoholu.

• Mohli by ste porovnať tvrdosť prijatých opatrení so zahraničnými armádami?

Ak sa pozrieme na armády aliancie v nedávnej minulosti, keď bolo potrebné udržiavať vysoké počty ich príslušníkov, zistíme, že aj tam mali problémy s požívaním alkoholu. Dnes tiež znižujú počty svojich príslušníkov a v prvom rade sa snažia zbaviť personálu, ktorý nedodržiava požadované zásady správania a konania. Podobnosť je možné vidieť vo formovaní hodnotovo orientovaných profesionálnych vojakov. Aj zahraničné armády využívajú podobné etické kódexy a s nimi súvisiace nariadenia, ktoré umožňujú veliteľom správne orientovať svoje výchovné pôsobenie a prijímať účinné disciplinárne a personálne opatrenia pri ich dlhodobom alebo závažnom porušovaní.

Pavol VITKO, foto Peter DOVINA

Kontrola 1. časť zbrojenia a odzbrojenia

Keď v máji 1994 prevzala Slovenská republika prezentačný dokument k programu Partnerstva za mier, nastúpila desaťročnú cestu do spoločenstva vyspelých demokratických krajín zjednotených spoločným odhodlaním ochraňovať prostredníctvom kolektívneho úsilia a vzájomných záruk svoju bezpečnosť a budovať stabilné vzťahy s ostatnými krajinami. Druhého apríla 2004 Slovenská republika svoje diplomatické úsilie, podporené reformnými krokmi a štrukturálnymi zmenami ozbrojených síl, zavŕšila vstupom do aliancie krajín, ktoré spoločne zdieľajú demokratické hodnoty a vytvárajú pevný zväzok bezpečnostného spojenectva.

Týmto krokom sa naša krajina stáva aktívnym účastníkom medzinárodnej bezpečnostnej politiky, ktorej cieľom je vytvárať stabilné bezpečnostné prostredie v Európe cestou rozvoja demokratických inštitúcií pri zachovaní snahy riešiť prípadné konflikty v prvom rade mierovou cestou. Túto myšlienku je nevyhnutné implementovať do politicko-vojenských noriem Slovenskej republiky a musí sa stať neoddeliteľnou súčasťou obrannej politiky tohto štátu.

Jedným z prostriedkov, ktorými aliancia vykonáva svoju bezpečnostnú politiku je aktívna podpora dialógu s inými národmi a kooperatívny prístup k otázkam európskej bezpečnosti. Aliancia si súčasne uvedomuje vojensko-politický dosah opatrení na budovanie dôvery a bezpečnosti v Európe a venuje aktívnu pozornosť a podporu úsiliu na dosahovanie pokroku v oblasti kontroly zbrojenia a odzbrojenia. Na komplexné splnenie úloh v tejto oblasti vytvára NATO relevantné vojenské štruktúry, prostredníctvom ktorých je umožnené členským štátom koordinovať spoločnú politiku a naplňovať vzájomné ciele.

Zodpovednosť za záväzky SR

Na zabezpečenie spoločných postupov, uplatňovanie odsúhlasených štandardov a zladzovanie činností bol pre implementáciu opatrení v tejto špecifickej oblasti, akou kontrola zbrojenia a odzbrojenia nesporné je, zriadený Výbor pre koordináciu verifikačných aktivít (Verification Coordination Committee - „VCC“). V súlade s bezpečnostnou politikou NATO výbor prijíma rozhodnutia týkajúce sa

ďalšieho vývoja zmlúv, dohôd, dohovorov a dokumentov v oblasti kontroly zbrojenia a odzbrojenia. Ministerstvo obrany SR zastupuje na pravidelných rokovaníach výboru riaditeľ Slovenského verifikačného centra (OdSVC), ktoré v rezorte zodpovedá za kontrolu plnenia záväzkov Slovenskej republiky v tejto významnej medzinárodnej vojensko-politickej oblasti. Už v rámci spolupráce v programe Partnerstvo za mier mala SR možnosť zúčastňovať sa na práci výboru a aktívnou účasťou a pragmatickými riešeniami systémových otázok dlhodobo prispievala k racionalizácii celého kontrolného a odzbrojovacieho procesu. Vstupom do aliancie získala SR plnohodnotné postavenie, ako ktorýkoľvek iný členský štát. Týmto, samozrejme, získava prístup k informáciám, ktoré zásadným spôsobom dopĺňajú celkový obraz o stave a počtoch ozbrojených síl ostatných členských i nečlenských štátov aliancie. Zároveň nám ako všetkým aliančným partnerom vyplýva povinnosť

zdieľať získané informácie v rámci aliancie na zabezpečenie spoločne nastolenej jednotnej bezpečnostnej politiky.

V tomto zmysle kladie aliancia na všetkých svojich členov v jednotlivých oblastiach a sférach záujmov zvýšené nároky na príspevky do spoločného fondu vzájomnej spolupráce. Nie je to inak ani v oblasti kontroly zbrojenia a odzbrojenia. Neodmysliteľnou súčasťou bezpečnostnej politiky je dôsledné uplatňovanie a plnenie verifikačného a informačného režimu v rámci existujúcich medzinárodnoprávných noriem. Rozpadom varšavského paktu pripadla jeho nástupníckym krajinám určitá voľnosť

v rozhodovaní a praktickej realizácii verifikačných opatrení. Takáto interakcia vyznievala v počiatočných krokoch veľmi chaoticky a nekoordinovane. Určitú stabilizáciu vzájomných pomerov prinieslo obdobie znížovania nadpočetnej výzbroje a techniky, ktoré zohralo významnú úlohu pri dosahovaní politicko-vojenských cieľov odzbrojovacieho úsilia a zamedzenia možnosti uskutočniť prekvapivý vojenský úder, viesť rozsiahlu útočnú operáciu a znížiť kumuláciu vojenskej techniky predovšetkým v stredoeurópskom regióne. Za podpory nástrojov a opatrení na prehľbovanie vzájomnej dôvery a rozvoja bezpečnostných mechanizmov vznikla v Európe bezprecedentná situácia, vďaka ktorej bola odvrátená hrozba globálneho konfliktu. Napriek počiatočným obavám týkajúcich sa splnenia predsavzatých cieľov, ktoré v čase uplatňovania zámerov odzbrojovacieho procesu ohrozovali predovšetkým transformačné procesy v ekonomike

nových štátov, dosiahli všetky zainteresované krajiny významný pokrok pri plnení svojich záväzkov.

Ako sme pripravení

Napĺňať vytýčené úsilie je prakticky nemožné bez vytvorenia zodpovedajúcej štruktúry, náležitých komunikačných a informačných spojení a, samozrejme, bez kvalitného, odborne i jazykovo pripraveného personálu. OdSVC je v rámci rezortu ministerstva obrany zodpovedné za kontrolu dodržiavania záväzkov Slovenskej republiky vyplývajúcich z medzinárodných odzbrojovacích zmlúv, dohôd, dohovorov a dokumentov. Aj keď štruktúra tohto špecifického subjektu prešla od jeho vzniku mnohými zmenami a bola podrobená mnohým skúškam z pohľadu jej opodstatnenosti a prínosu pre fungovanie ozbrojených síl, v posledných rokoch dosiahol významné postavenie a rozhodujúci podiel pri rozhodovaní o implementácii nástrojov bezpečnostnej politiky štátu. OdSVC disponuje kvalifikovaným personálom schopným obstať v akejkolvek konfrontácii so zástupcami porovnateľných organizácií a subjektov v medzinárodnom prostredí. Uvedený stav vytvára veľmi dobré východiskové podmienky na plnenie zadaných úloh a všetci pracovníci centra sú pripravení čeliť výzvam, ktoré priniesol vstup Slovenskej republiky do NATO v oblasti kontroly zbrojenia a odzbrojenia.

Rovnocenný partner

V mnohých ľuďoch v súčasnosti rezonuje myšlienka určitej možnosti nahradiť vnútornú iniciatívu štátu v presadzovaní vlastnej obrannej politiky ukrytým sa pod spoločný aliančný dáždnik. Opak je však pravdou. Práve teraz majú všetky štáty jedinečnú možnosť zaujať svoje miesto a vybudovať si postavenie partnera, ktorý bude precízne hájiť svoje záujmy i záujmy

celej aliancie. Táto príležitosť však kladie obrovské nároky na ľudí, ktorí majú záujmy svojej krajiny presadzovať. Či už v odbornej alebo jazykovej pripravenosti. Významným faktorom je aj vyčlenenie relevantného objemu finančných prostriedkov na aktivity v rámci vzájomnej spolupráce.

Stotožniť sa s myšlienkou jednotnej bezpečnostnej a implementačnej politiky prináša pre novopristúpené štáty a predovšetkým pre ich verifikačné centrá a agentúry značné rozšírenie záberu úloh a dôsledné rozpracovanie ich plnenia v politickom i vojensko-odbornom kontexte. Práve pristúpením do NATO sa začína etapa spolupráce, v ktorej môžu zmluvní partneri využívať spoločne získané informácie a know-how, ale súčasne sú viazaní adekvátne prispievať k rozvoju zámerov aliancie.

Nie je však možné púšťať sa do separátnych postupov bez politického zladenia záujmov jednotlivých členov. Na vysokej politickej úrovni je preto zabezpečovaná

politická koordinácia spoločných postupov v oblasti kontroly zbrojenia a odzbrojenia. Orgán na riešenie úloh zvláštnej dôležitosti pre oblasť kontroly zbrojenia a odzbrojenia (High Level Tasks Force – HLTFF) je štruktúrovaný a predurčený tak, aby všetky členské štáty, a teda aj Slovenská republika, mali možnosť svojimi príspevkami a návrhmi usmerňovať prijaté politické rozhodnutia. Má zásadný podiel na tvorbe a presadzovaní stratégie a priorít v rámci jednotnej politiky NATO. V jej súlade sa na tomto fóre prijímajú rozhodnutia o ďalšom vývoji zmluvných dokumentov. Spoločne odsúhlasené postupy prednesie následne jeden z členských štátov za podpory ostatných partnerov na pôde Fóra pre bezpečnostnú spoluprácu OBSE (v prípade, že problematika spadá do pôsobnosti opatrení na budovanie dôvery a bezpečnosti v Európe), v Spoločnej konzultatívnej skupine (ak riešenie vychádza z rámca Zmluvy o KOS v Európe) alebo v Konzultatívnej komisii otvoreného neba (v podmienkach Zmluvy o otvorenom nebi). Uvedené inštitúcie sídlia vo Viedni a sú primárne predurčené riešiť otázky v spomenutých oblastiach.

Dokončenie v budúcom čísle

*npor. Mgr. Michal POLÁČEK
Slovenské verifikačné centrum
Foto archív SVC*

Ukrajinská inšpekcia na Slovensku

Na základe medzivládnej dohody medzi SR a Ukrajinou o doplnkových opatreniach na budovanie dôvery a bezpečnosti vykonala v čase od 17. do 21. augusta 2004 inšpekčná skupina Ukrajiny pod vedením príslušníka verifikačnej agentúry ozbrojených síl Ukrajiny pplk. Alexeja Veršigoru inšpekciu vo vymedzenej oblasti na území Slovenska. Spomínaná dohoda, založená na ustanoveniach Viedenského dokumentu 1999, bola podpísaná 30. augusta 2000 na dobu neurčitú.

Inšpekcia prebehla na teritóriu časti východného Slovenska, a to v 3. leteckej základni Prešov, v mechanizovanej brigáde Prešov a jej podriadených jednotkách v Michalovciach a v Trebišove, ako aj vo výcvikovom priestore Valaškovce. Inšpekcia bola zameraná na stokilometrovú pohraničnú časť územia východného Slovenska s cieľom overiť si aktivitu vojsk vo vymedzenom priestore a prehĺbiť spoluprácu a dôveru medzi oboma krajinami. Podľa slov vedúceho ukrajinského inšpekčného tímu pplk. Alexeja Veršigoru skutočnosti, ktoré zistili, zodpovedajú údajom deklarovaným Slovenskou republikou v rámci pravidelnej výmeny informácií o stave vlastných ozbrojených síl. Slovenskú stranu zastupovali pplk. Ing. Pavol Uličný, mjr. Ing. Rastislav Tomajko, kpt. Ing. Jozef Zadžora zo Slovenského verifikačného centra, ako aj zástupca veliteľstva pozemných síl kpt. Andrej Juránek a za veliteľstvo vzdušných síl mjr. Peter Sliacky.

Alexander bielu zástavu nevyvesí

Nitriansky rodák major v zálohe Alexander Dragún patrí medzi tých nemnohých vojakov, ktorí sa upísali motoristickému športu. A to nielen ako pretekár, ale aj ako konštruktér. Prvýkrát sa postavil na štartovú čiaru v roku 1971 v Bratislave. Vtedy sa predstavil s vlastnoručne vyrobenou motokárou. Potom pretekal na rôznych typoch monopostov, automobilov, ale aj motocyklov.

Po absolvovaní základnej vojenskej služby v Karlových Varoch prešiel ako profesionálny vojak a policajt prakticky celé územie vtedajšieho Československa. Medzi pôsobiská, na ktoré si dodnes najviac spomína, patrí levický tankový pluk, prevádzkový útvar Vojenského výcvikového priestoru Lešť a v poslednom desaťročí nitrianska výcviková základňa logistiky. Tam bol náčelníkom oddelenia vojskových skúšok a výcviku.

Urob si sám

Vo všetkých útvaroch, ako aj v čase štúdií na brnianskej vojenskej akadémii, sa živo zaujímal o motoristický šport. Jeho pozornosti neuniklo prakticky nič, čo malo dve až štyri kolesá a motor. „Motory ma lákali od mladosti. Na rozdiel od niektorých kolegov som ale najradšej jazdil na tom, čo som sám skonštruoval alebo aspoň upravil. Za bývalého režimu

u nás v tejto oblasti nebol veľmi veľký výber. Veľa vecí si musel človek urobiť sám, keď chcel na pretekoch uspieť. Ale aj tak mojimi rukami prešli škodováce pretekárske špeciály, Lady, Trabanty, Fiat 127 v úprave pre preteky do vrchu a rôzne formulové monoposty,“ spomína Alexander na uplynulé tri desaťročia, ktoré zasvätil motorizmu. Hádám najkrajšie spomienky má na český Šternberk a tamojšie preteky Ecce Homo. V roku 1998 sa jazdili ako majstrovstvá Európy v pretekoch do vrchu a Alexander tam v najsilnejšej medzinárodnej konkurencii obsadil vo svojej triede, ako jeden z mála čistých amatérov, tretie miesto.

S prezidentom na Babe

V posledných rokoch sa Alexander venuje predovšetkým pretekom do vrchu. Nechýba na žiadnom významnejšom podujatí, ktoré sa na Slovensku organizu-

je. Priaznivci motorizmu ho mohli vidieť aj koncom júla na majstrovstvách Európy v pretekoch automobilov do vrchu na Pezinskej Babe. Medzi 146 jazdcami (nechýbal tam ani prezident Ivan Gašparovič) z mnohých krajín sa nestratil. So svojím červeným monopostom Formula Metalex 1-02 zvíťazil v triede HKII.

„Trať na Pezinskej Babe som si obľúbil už dávno. Jazdí sa v peknom prostredí Malých Karpát. Na piatich kilometroch trate, ktorá má prevýšenie vyše 280 metrov, je 19 zákrut. Niektoré sú veru dosť nepríjemné. Dokonale preveria nielen jazdecké umenie, ale aj správnosť nastavenia voza. Zdá sa, že som našiel tú správnu mieru,“ poznamenal skromne major v zálohe Alexander Dragún.

Na rozdiel od niektorých iných pretekárov nestojí za ním žiadny silný servisný tím. Po Slovensku sa presúva od pretekov k pretekom na upravenom Barkase. V ňom má všetko potrebné náradie na údržbu a prípravu voza. Na svojom monoposte si robí všetko sám. Už o sedem dní neskôr, po Babe štartoval na jedných z najťažších pretekov, na Jankovom vršku. Znova nesklamal. Vo svojej triede obsadil druhé miesto, ale spomedzi pretekárov zo Slovenska sa stal víťazom...

Najťažší boj

Koncom minulého roku odišiel major Dragún do zálohy a lekári mu tesne predtým diagnostikovali aj zákernú chorobu. Alexander, dnes 51-ročný občiansky zamestnanec, sa napriek všetkému nevzdáva. „Nebol som zvyknutý vopred vyvesiť bielu zástavu. Samozrejme, že určité odporúčania lekárov musím dodržiavať, ale snažím sa byť neustále aktívny. Keby som sa vzdal svojho koníčka, asi by som vzdal aj boj s chorobou,“ hovorí bývalý profesionálny vojak, ktorému životný optimizmus rozhodne nechýba.

Jozef ŽIAK

Foto Peter DOVINA a archív

Noví brigádni generáli

Do hodnosti brigádneho generála vymenoval 26. augusta prezident SR Ivan Gašparovič dvoch profesionálnych vojakov. Prvú generálsku hodnosť nosí od tohto dňa vedúci kontaktného tímu pri SHAPE zastúpenia ozbrojených síl pri Stálej delegácii SR pri NATO Martin

Babiak (uprostred) a náčelník štábu požiadiaiek a dlhodobého plánovania Generálneho štábu Ozbrojených síl SR František Bartko (vpravo).

Prezident vo svojom príhovore konštatoval, že generálska funkcia nie je len hodnosť, ale aj zodpovednosť pred armá-

dou a pred všetkými občanmi SR. „Tým, že sme sa stali aj členom veľkej koalície demokratických národov NATO, je to aj zodpovednosť pred ostatným svetom,“ dodal. Na slávnostnom akte sa zúčastnil minister obrany Juraj Liška a náčelník Generálneho štábu Ozbrojených síl SR Milan Cerovský, ako aj rodinní príslušníci novovymenovaných generálov.

M. Babiak (1959) ukončil vojenskú strednú odbornú školu leteckú, neskôr Vojenskú leteckú akadémiu v Košiciach, študoval vo Veľkej Británii a na vojenskej leteckej škole v USA. Dlhé roky pôsobil ako pilot vo vojenských útvaroch, okrem iného aj ako veliteľ leteckej základne Kuchyňa. Pred svojou doterajšou funkciou bol v roku 2003 zástupcom náčelníka štábu operácií.

F. Bartko (1954) absolvoval vojenské gymnázium v Banskej Bystrici, vojenskú vysokú školu pozemného vojska vo Vyškove, ako aj Akadémiu obrany v Paríži. V poslednom období, pred príchodom na generálny štáb, pôsobil vo Vojenskej akadémii v Liptovskom Mikuláši, okrem iného aj ako prorektor a dekan fakulty pozemného vojska.

Foto TASR

Vyznamenanie hrdinovi

Medailou za statočnosť vyznamenal 26. augusta prezident Ivan Gašparovič vojaka Miroslava Staníka z Liptovskej Revúcej, ktorý v Iraku s nasadením vlastného života zachránil život poľskému vojakovi. Miroslav Staník, ktorý koncom septembra oslaví svoje 31. narodeniny, pracoval ako technik - špecialista odminovacieho pyrotechnického družstva v rámci misie Iracká sloboda od júla minulého roka a 2. augusta sa vrátil do vlasti.

Ôsmeho júna okolo 8.45 počas práce tímu došlo k výbuchu, pri ktorom bolo usmrtených šesť osôb - traja Slováci, dvaja Poliaci a jeden Lotyš. „Pracoval som so svojou skupinou asi sto metrov od trhacej jamy, ktorú som v to ráno na požiadanie veliteľa EOD tímu vykopal. Bolo nás sedem a protitankové granáty, ktoré boli prichystané na kopách, sme ukladali do lopaty odminovacieho kompletu Božena,“ spomína na okolnosti svojho činu M. Staník. „Keď som prišiel ku skládke, začul som zvláštny zvuk. Myslel som si, že došlo k poškodeniu hydrauliky, avšak keď som prikočil bližšie k Božene, tlaková vlna

Podakovanie

Po prečítaní článku Pravda o tzv. čiernych barónoch uverejnenom v OBRANE č. 14 z 19. 7. 2004 som s uspokojením konštatoval, že článok je po obsahovej stránke publikovaný bezchybne a tiež vo vynikajúcej formálnej úprave. Máte na tom osobný podiel. Chcem vám týmto - v mene svojím i v mene členov nášho zväzu - vysloviť za kvalitnú prácu uznanie aj poďakovanie.

Dr. František KEUSKA, podpredseda Slovenského zväzu Vojenských táborov nútených prác - pomocných technických práporov

ma zrazila k zemi. Veliteľ zakričal, aby sme sa schovali, že na nás strieľajú mìnometné granáty. Aby som predišiel výbuchu odminovacieho kompletu, vysypal som z lopaty naložené protitankové granáty a prekryl som ich lopatou.“

Všetci zostali ležať za odminovacím kompletom Božena. Veliteľ skupiny potom zistil, že bolo zasiahnuté miesto skládky. Vzápätí nasledovala ďalšia explózia. Po nej si M. Staník všimol človeka, ktorý v šoku pobehoval v mieste výbuchov. „Vybehol som k nemu, aby som ho stiahol do bezpečia,“ pokračuje statočný vojak. „V okamihu, keď som k nemu dobehol, nasledovali ďalšie výbuchy, tak som ho stiahol k zemi pod seba. Explózia totiž strhla z poľského vojaka šatstvo a bol popálený, kým ja som mal na sebe nepriestrelnú vestu a prilbu.“ Potom nasledovali slabšie explózie a vtedy sa M. Staníkovi podarilo odvieť poľského vojaka k OK Božena. Vzápätí sa rozbehol k vozidlu T 815 a žiadal o zdravotnícku pomoc. Potom, využívajúc pomoc OK Božena, zaviedol zraneného poľského vojaka k zdravotníckemu vozidlu. „Po rozhovore s veliteľom EOD tímu sme potom ešte v priestore hľadali živé osoby, na krytie sme stále využívali OK Božena. Našli sme však už iba mŕtvych vojakov a vzhľadom na veľké riziko explózií, po telá sme sa vrátili až neskôr,“ končí rozprávanie o najkritickejšom dni našich vojakov v Iraku hrdina tohto dňa, ktorý riskoval život, aby zachránil poľského kolegu.

Na slávnostnej ceremónii v Prezidentskom paláci v Bratislave sa zúčastnila aj dcéra M. Staníka, Mirka, ktorá na snímke TASR obdivuje otcovu medailu.

-red-

Biele a čierne body „dukľákov“

Druhý „polčas“ Hier XXVIII. olympiády v Aténach sa po medailovej eufórii zmenil na pôst slovenských športovcov. Niektorí z nich dosiahli aspoň svoje maximum, iní neprekročili ani vlastný tieň. Je potešiteľné, že na šiestich olympijských medailách sa športovci trenčianskeho a banskobystrického Armádneho športového klubu (AŠK) podieľali rovnou polovicou.

Blízko k ďalšej medaile mal ešte i športový strelec Jozef Gönci. Až do predposlednej položky v ľubovoľnej malokalibrovke na 60 výstrelov bol na bronzovej pozícii. Posledné dva výstrely však pochovali jeho medailové nádeje. Medzi príjemné prekvapenia možno zaradiť aj vystúpenie kanoistu Mária Ostrčila, ktorý sa na kilometrovej trati ako jediný z „dukľákov“ prebojoval do finále, kde obsadil výborné 7. miesto. V kvalitnej konkurencii chodcov na 50 km je 14. miesto Petra Korčoka a osemnásť Miloša Bátovského veľkým úspechom. Obaja majú budúcnosť iba pred sebou a zdá sa, že po rokoch pôstu sa v tomto športe opäť blýska na lepšie časy. Aj návrat guliara Mikuláša Konopku medzi svetovú elitu bol úspešný. Po dvojročnom dištanci (kvôli nedovolenému dopingu, pozn.) obsadil výborné 10. miesto. Medzi pozitíva možno zaradiť aj vystúpenie nášho mladého kajakára Jána Šajbidora, ktorého o finálovú účasť medzi desiatkou najlepších pripravila iba drobná chybička.

Obrovským sklamaním však bolo vystúpenie našich dráhových cyklistov, ktorí obhajovali 6. miesto v tímovom šprinte zo Sydney. Umiestnenie medzi osmičkou sa očakávalo od dvojice Žabka – Liška v madisone. Ani jeden však nesplnil očakávanie. Najsmutnejšie na tom však je, že práve v tomto športe nemajú súčasníci žiadnu náhradu. Rovnako to platí aj o vzpieračovi Martinovi Tešovičovi, ktorý päť rokov laboroval kvôli zraneniu, no v Aténach nedokázal v trhu zdvihnúť základnú výšku a bez platného pokusu odišiel domov. Sklamaním je aj účinkovanie oštepára Mariána Bokora, ktorý za najlepšimi zaostal o viac ako desať metrov. Najčiernejšou škvrnou je však neúčasť guliara Milana

Na prijatí úspešných slovenských reprezentantov – olympionikov v Kongresovej sále NR SR ministrom školstva M. Froncom vyjadril svoje uznanie úspešným športovcom aj minister obrany J. Liška. Na snímke (zľava) s M. Martikánom, Petrom Hochschornerom a poslancom NR SR T. Galbavým

Foto -ro

Prognózy športových odborníkov sa naplnili do bodky. Slovenský olympijský šport ťažil aj v Aténach, rovnako ako v Atlante a Sydney, z úspechov na vode. Zo šiestich medailí vybojovali naši vodáci štyri, z toho dve so zlatým leskom. Je jednoduché si predstaviť, ako by asi vyzerala naša medailová bilancia, keby vodný slalom v olympijskom programe nefiguroval. Tento šport neustále zápasí o svoju olympijskú existenciu a organizátori hier vždy zvažujú jeho zaradenie. Výstavba vodnoslalomárskeho areálu ich totiž núti poriadne načrieť do vrecka. Z doterajších šiestich vystúpení našich športovcov pod piatimi olympijskými kruhmi boli hry pod Akropolou najúspešnejšie. Šesť medailí je rekordom nielen v kvantite, ale i v efektivitve. V Aténach štartovalo iba 64 našich športovcov, čo je doteraz najmenej zo všetkých olympiád (v Atlante 71 a v Sydney 112, pozn.). Napriek tomu dosiahli najlepšiu bilanciu, ktorú budú o štyri roky v Pekingu veľmi ťažko obhajovať. Fakt, že sme v konečnej medailovej bilancii (29. miesto) predstihli Českú republiku (42.) s takmer dvojnásobným počtom účastníkov, môže kompetentných pod Tatrami zvädzať až k eufórii. No aténske výsledky by mali byť poplašným zvonom... Slovenský šport varí svoje úspechy naozaj na vode. Obrazne aj reálne. Finančné prostriedky určené na prípravu športovcov požiera nendšytý systém telesnej kultúry. Moloch rôznych športových združení, asociácií a zväzov je totálne neefektívny a neúčinný. Na hŕstke špičkových reprezentantov sa priživuje hromada činovníkov a funkcionárov. Výnimkou nebola ani početná delegácia Slovenského olympijského výboru na aténske Hrách. Aj na predchádzajúcich boli pozorovatelia športov, ale efekt dodnes žiaden športovec nepocítil. Iste, je ľahšie nájsť peniaze pre skupinky vyvolených, ako ich oferovať na činnosť mládeže. Navyše, pozorovatelia dodnes nedokázali vzkriesiť systém výchovy mládežníckeho športu, ktorý tu pred rokom 1989 veľmi dobre fungoval a závidel nám ho celý svet. Zbúrala sa pyramída športovej výchovy. Niekdajšie športové strediská mládeže, ktoré „fabrikovali“ talenty, dnes neexistujú. Všetci kompetentní dnes žijú zo slávy Michala Martikána, bratov Hochschornerovcov, Jozefa Gönciho, Martiny Moravcovej, Eleny Kaliskej i komárňanských vodákov. Čo však bude, až raz odídu? Jedinými reprezentantmi SR budú zrejme už iba neschopní funkcionári nášho športu. Naši českí priatelia to veľmi rýchlo pochopili a stavili na mládež. Dnes už majú hviezdy, akými sú Železný, Hilgertová, Dvořák, či Změlík svojich nástupcov, ktorých bude o štyri roky akiste obdivovať aj Peking. Práve v tomto kontexte výrazne vyznieva systém prípravy športovcov v armádnych športových kluboch. A hoci sa neustále objavujú šumy o ich konci, ba niektorých by potešil aj odchod posledných reprezentantov, zrejme je jedno – štát sa pomoci športu nikdy nezbaví. Aj v dnešnej hektickej dobe je treba dať Slovákom nielen chlieb, ale i HRY.

Haboráka, ktorý sa pre negatívny dopingový výsledok vrátil z Atén už po dvoch dňoch...

Zo súboja oboch našich Dukiel vyšla víťazne rovnako ako v Sydney banskobystrická, ktorá na medailovej zbierke našich olympionikov participovala kompletnou sadou medailí (Kaliská, Martikán a Gönci).

VÝSLEDKY ŠPORTOVCOV AŠK NA OH V ATÉNACH

Ľahká atletika – Mikuláš Konopka 10. vo vrhu guľou (19,92 m), Peter Korčok 14., Miloš Bátovský 18. a Kazimír Verkin 32. (všetci v chôdzi na 50 km), Matej Tóth (všetci DBB) 36. v chôdzi na 20 km, Miloslav Konopka 15. v hode kladivom (76,16 m), Marián Bokor 32. v hode oštepom (71,74 m).

Rýchlostná kanoistika – Mário Ostrčil 7. v C1 na 1000 m a 6. v semifinále C1 na 500 m, Martin Chorváth 7. v semifinále K1 na 500 m, Peter Páleš – Daniel Biksadský (všetci DT) 6. v semifinále C2 na 500 m a 7. v semifinále C2 na 1000 m.

Dráhová cyklistika – Martin Liška a Jozef Žabka 15. v madisone, Jaroslav Jeřábek neuspel v 1. kole v šprinte, v keirine nepostúpil z rozjazd, Jaroslav Jeřábek, Peter Bazálik a Ján Lepka (všetci DT) 12. v tímovom šprinte.

Športová strelba – Jozef Gönci (DBB) – 3. vo vzduchovej puške 60 výstrelov (697,4), 4. v ľubovoľnej malokalibrovke na 60 výstrelov (700,5) a 9. v ľubovoľnej malokalibrovke 3x40 (1 162).

Vodný slalom – Elena Kaliská 1. v K1, Michal Martikán 2. v C1, Ján Šajbidor (všetci DBB) 12. v K1.

Džudo – Zoltán Pálkovács (DBB) v kategórii do 100 kg vypadol v 1. kole

Plávanie – Ľuboš Križko (DBB) – 27. na 100 m znak (56,62 s).

Zápasy – Attila Bátky (DT) – 11. v kategórii do 120 kg.

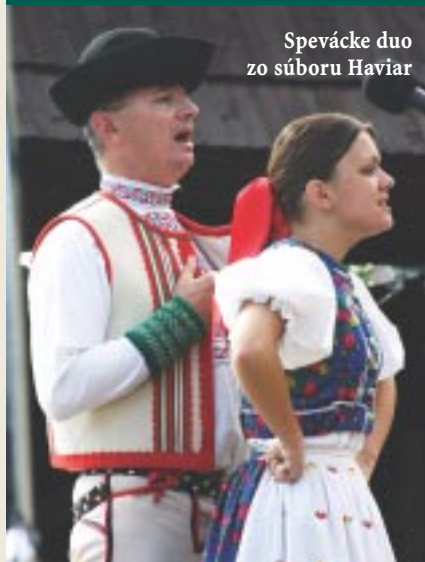
Vzpieranie – Martin Tešovič (DT) – v kategórii do 105 kg nezdvihol základnú váhu a nepostúpil.

Stranu pripravil Jozef MICHNICA

Keď málo stačí k spokojnosti...

Posledný augustový víkend patrí už tradične prehliadke vojenských folklórnych súborov a sólistov. Jej dvanásť pokračovanie v rázovitej horehronskej Heľpe zaostalo za očakávaním. Zámerom organizátorov podujatia je prezentácia práce popredných folklórnych súborov, skupín a jednotlivcov Ozbroyených síl SR a ich propagácia pred civilnou verejnosťou. Hlavným organizátorom heľpianskych slávností bolo Veliteľstvo pozemných síl v Trenčíne.

Spevácke duo
zo súboru Haviar

Aj keď tohtoročná účasť na heľpianskej prehliadke zaostala za predchádzajúcimi ročníkmi, umeleckú úroveň a kvalitu podujatia to nijako nepoznačilo. Nad mohutným prstencom krajiny pod Kráľovou hoľou zneli počas dvoch dní piesne a tance z rôznych regiónov Slovenska. Väčšina z nich symbolizovala vojenský život. „Som vďačný vojenským folklórnym súborom, že aj ich pričinením sa naša ľudová pieseň a tanec dostali do povedomia nášho národa a nastupujúcej generácie,“ vyjadril sa starosta obce Jozef Fillo.

Heľpianska prehliadka si za dvanásť rokov získala vážnosť, renomé i vysoký kredit, a to i napriek tomu, že v Heľpe sa každoročne konajú Horehronské dni spevu a tanca. Vojaci však miestnych očarili a tí im zasa ponúkli

svoju umeleckú scénu. Vojaci si tu našli svoj druhý domov. „Všetci sa vždy na nich tešíme, pretože ako jeden z mála rezortov dokážu vojakom vytvoriť podmienky na záujmovú činnosť. Vidieť a počuť najlepšie súbory musí byť pre každého obrovským zážitkom,“ vzdal hold a úctu všetkým vojenským folklóristom starosta.

Režisérsky taktovky programu sa ujal Pavol Papáč z prešovského Posádkového klubu armády. Umne skoncipovaným scenárom rozdelil program do hudobných blokov, ktoré zasvätil slovenským krajom. Varil z toho, čo mal k dispozícii. Neskrýval sklamanie, že do Heľpy neprišiel súbor Borievka z košickej Vojenskej leteckej akadémie, ani Váh z liptovskej akadémie. „Mrzí ma, že heľpianský festival má svoj pevný termín a súbory si nedokážu zlaďiť svoje záujmy tak, aby sa tu prezentovali. Veď domáci sa na nich každoročne tešia, pretože sú to naše špičkové telesá,“ nevedel si vysvetliť ignoráciu podujatia režisér.

Ak k tomu prirátame aj neúčasť nášho jediného profesionálneho telesa Jánošík zo Zvolena, nemohlo byť režisérovi vskutku do smiechu. Našťastie, adekvátne ich nahradili súbory, ktoré majú na svoje aktivity oveľa horšie podmienky. Svojím vystúpením to potvrdili prešovské Suche karki, rožňavský Haviar, ale i Brežňan z Jelšavy. Horehronské tance v jeho podaní stupňovali príjemnú atmosféru. Príjemným oživením bolo aj vystúpenie mládežníkov spod Zobora. Súbory Nitran a Nitranček, ktoré ešte donedávna reprezentovali Výcvikovú základňu MS SR, sú dnes pod strechou mechanizovaného práporu. Vedúca súboru Ing. Miroslava Zaujcová si nevedela

vynachváliť podporu velenia útvaru, ktorý im na činnosť vytvára mimoriadne výborné podmienky.

Hoci v minulosti podujatie po materiálnej stránke vždy zabezpečovali vojaci z Brezna, teraz túto úlohu na seba prevzali vojaci z Jelšavy. Desiatka vojakov pod vedením veliteľa rotý kapitána Radoslava Štulrajtera tu tri dni pred festivalom pripravila doteraz najlepšie podmienky. Na rozdiel od minulosti tu nevládla nervozita, všetko fungovalo na kapitánov pokyn.

I keď nad budúcnosťou folklórneho hodovania pod Kráľovou hoľou visia tmavé mračná, takmer všetci prítomní sa zhodli, že v načatej tradícii treba pokračovať. „Aj tohtoročná prehliadka podala dostatočný dôkaz, že myšlienka organizovania vojenských folklórnych prehliadok na Horehroní spred dvanástich rokov mala svoje opodstatnenie. Výraznou mierou prispela k obohateniu národnej kultúry a reprezentácii ozbrojených síl na verejnosti. Verím, že sa v Heľpe stretneme všetci aj o rok,“ zaželal si zakladateľ podujatia PhDr. Jozef Oravkin, jeden z tých, bez ktorých by toto podujatie už bolo iba minulosťou.

Text a foto – pmich –

Z vystúpenia
súboru Brežňan

Slová života

Snáď sa medzi nami nenájde nik, kto by niekedy neprežil akúkoľvek bolesť, či už na tele alebo na duši. A určite je len veľmi málo tých, ktorým by akákoľvek bolesť spôsobovala radosť či dobrý pocit. S bolesťou sa potýkame už od počatia človeka v tele matky. Bolí dozrievanie plodu. Bolí pôrod. Bolia rastúce zuby, bolí brucho pri tráviacich problémoch. Bolí takmer každá choroba, s ktorou sa stretneme, či ako deti alebo už ako dospelí. Bolia údery, nárazy, zranenia. Bolieť však dokáže aj duša. Vie bolieť od strachu. Vie bolieť od krivdy, ale aj od vlastných výčitiek svedomia. Cítíme bolesť na duši aj z utrpenia druhých. Prečo toľko bolesti? Prečo veľa vecí bolí? Musí to byť? Prečo nemôže človek počas života precíťovať len príjemné pocity?

Bolesť

Všetko v živote človeka má svoj zmysel, i to zdanlivo nezmyselné. Tak aj bolesť. Zmysel má bolesť, ktorú si človek spôsobí sám alebo ktorej sa mohol vyhnúť. Zmysel má aj bolesť, ktorej sa človek vyhnúť nemohol alebo ktorú si nechcel spôsobiť. Bolesť človeku totiž môže otvoriť oči. Nad minulosťou, nad príčinami, ktoré ju spôsobili, ale aj nad budúcnosťou, nad tým, čo ju môže opäť spôsobiť, alebo nad tým, čo človeka čaká. K bolesti sa teda musí postaviť ako k súčasť života. Nie skepticky, ale s nádejou. Naozaj, každá bolesť má svoj zmysel a po bolesti môže prísť aj úľava. Záleží však na človeku.

Blíži sa sviatok Sedembolestnej Panny Márie, patrónky Slovenska. Jej sedem bolestí, ktoré počas svojho života musela precítiť, je potvrdením predchádzajúcich slov, ale aj príkladom pre nás kresťanov, ba i tých, čo neveria, alebo tých, čo v bolesti nevidia žiadny zmysel. Sedem bolestí od obetovania Ježiša v chráme a Simeonovho proroctva o tom, že jej dušu prenikne meč, cez útek do Egypta, stratu dvanásťročného Ježiša v Jeruzaleme, Ježišovu krížovú cestu, ukrižovanie, mŕtve Ježišovo telo v náručí, až po Ježišov pohreb, sú potvrdením a príkladom toho, ako by sa mal človek postaviť ku každej bolesti. Mária bola ženou viery, modlitby a činu. Uverila, pochopila a prijala zmysel svojho života, svoju úlohu a svoj údel, lebo to malo svoj zmysel.

V Máriiných siedmich konkrétnych bolestiach môžeme nájsť tisíce rôznych bolestí včerašieho, dnešného i zajtrajšieho človeka. Bolesti fyzických i duševných. Ak v nich však chceme nájsť zmysel, tak sa musíme postaviť pred majestátny Všemohúceho Boha, ktorý im ten zmysel dáva s tým najlepším úmyslom pre človeka. Boh dopustí, ale neopustí. Alebo jednoduchšie – všetko zlé je na voľačo dobré.

Dr. Tibor UJLACKÝ

Pocť generálovi Jurechovi

Pred budovou veliteľstva pozemných síl v Trenčíne sa 28. augusta uskutočnilo slávnostné zhromaždenie pri príležitosti 60. výročia SNP. Jeho súčasťou bolo aj odhalenie pamätnej tabule generálovi Štefanovi Jurechovi, ktorý v čase druhej svetovej vojny pôsobil na trencianskom veliteľstve a ako veliteľ Rýchlej divízie sa snažil dohodnúť jej organizovaný prechod na stranu Sovietov a následne bojovať po ich boku proti hitlerovskej koalícii. Pokus sa nevydaril, ani plánovaný odlet do Sovietskeho zväzu z letiska Tri duby 9. júla 1944. Po vypuknutí SNP zadržala generála Jurecha pri pokuse dostať sa na povstalecké územie v Trnave nemecká armáda a neskôr ho zatkli. Gestapo ho vyšetrovalo vo Viedni a v Brne, a nakoniec ho odtransportovalo do berlínskej väznice Moabit. Po mučení bol obvinený z vlezrady proti Veľkonemeckej ríši a odsúdený na smrť. Podľa svedectva francúzskeho spoluväzňa Armanda Moteta bol v marci 1945 generál Štefan Jurech popravený v koncentračnom tábore Flossenbürg. Veliteľ pozemných síl OS SR generálmajor Oto Nečas, ktorý odhalil pamätnú tabuľu spoločne s generálovými synmi Marcelom Yorkom a Borisom, zdôraznil, že týmto spôsobom si aspoň čiastočne, aj keď s dlhoročným odstupom, uctíme pamiatku vojaka a slovenského vlastenca, ktorého meno okrem iného nesie aj trencianske vojenské letisko.

Text a foto – jož –

Obete varujú

V priestore Pamätníka SNP v Banskej Bystrici bolo pri príležitosti 60. výročia SNP opätovne, po 35 rokoch, odhalené súsošie Obete varujú. Monumentálne dielo profesora akademického sochára Jozefa Jankoviča má za sebou pohnutý osud. „Na súsoší som pracoval v rokoch 1967 a 1968. Odhalené bolo 29. augusta 1969 pri príležitosti 25. výročia SNP a slávnostného otvorenia pamätníka. Bohužiaľ, vydržalo tam len tri roky...“ hovorí autor. Ďalej vysvetľuje: „V roku 1972 bolo na príkaz najvyšších straníckych orgánov demontované a uložené v sklade so stavebninami v Radvani. Súsošie nahradil Hrob neznámeho vojaka s takzvaným večným ohňom. Dôvod jeho odstránenia bol ideologický: nebolo dosť socialisticky realistické, nepáči sa vplyvným straníckym a odborárskym funkcionárom. No a - v tom čase som už mal pokazený kádrový profil. Keď prišla požiadavka umiestniť súsošie Obete varujú v Kališti, samozrejme, som súhlasil. I keď to bolo provizórne riešenie, začiatkom 70. rokov to znamenalo záchranu súsošia, ktoré by v sklade určite tridsať rokov nevydržalo.“

Text a foto Martin Droppa

Inzerát

Výmena bytu

Vymením byt 3+1 vo Zvolene (BARMO) za podobný v Malackách a širšom okolí. Telefón: 0902 237 926.

ARMÁDNY magazín

Armádny magazín v STV sa vysiela každý nepárny týždeň v piatok o 21.00 a repríza relácie je nasledujúcu nedeľu o 12.45 hod na Dvojke. Informácie o najbližšom termíne vysielať reláciu a ich obsahu sa dozviete na internetovej stránke www.mod.gov.sk/ e-ziny/Vaše námety a podnety môžete poslať na e-mailovú adresu: ZahradnikL@mod.gov.sk alebo dokument@stv.sk

Plná poľná

SLOVENSKÝ ROZHLAS

Rozhlasová relácia **Plná poľná**, i keď už polstoročná, je stále svieža relácia o vojakoch a nielen pre vojakov.

I tento rok sa na vás každý piatok o 20.05 hod. tešia na najpočúvanejšej stanici Rádio Slovensko Miroslav Minár, Bernard Roštecký a Petra Repková.

*To, že si styčný dôstojník ťa ešte neopravňuje
stíkať sa s mojou starou.*

- Marienka, predou mnou nič nezatajíte. Viem o tom, že ste v druhom stave.
- Práve tak, ako vy, milostivá pani!
- Nebuďte drzá! Ja som sa dostala do druhého stavu od môjho manžela, pána veľkomožného!
- A čo si myslíte, ja od koho?!"

Zišli sa traja remeselníci a hádali sa, ktoré povolanie je najstaršie. Prvý vraví:

- Ja som murár a moje remeslo je najstaršie, lebo ja som v Egypte stavala pyramídy.

Druhý vraví:

- To nie je pravda. Ja som tesár a moje remeslo je najstaršie, lebo ja som vyrezával Noemovu archu.

A tretí vraví: - To je nič. Ja som elektrikár a moje remeslo je najstaršie, lebo keď Boh povedal „A bude svetlo!“, my sme už museli mať natáhané káble.

- Pani, ten koláč je akýsi tvrdý a bez chuti.

- Ja som piekla skôr, ako ste vy videli prvý koláč.

- To vám verím, ale prečo ich predávajú až teraz?

7 x odpovedz

1. Slovenskí vojaci pôsobia v misii UNDOF na Golanských výšinách od:

- a) mája 1997 b) júna 1999 c) mája 1998

2. Hlavný veliteľ spojeneckých ozbrojených síl NATO v Atlantickom oceáne (SACLANT) sídli na základni:

- a) Norfolk, Virginia USA
b) Oreias, Portugalsko
c) Northwood, Veľká Británia

3. Medzinárodná aerokozmická výstava Farnborough sa každoročne koná v:

- a) Nemecku
b) Veľkej Británii
c) Francúzsku

4. Poslednú augustovú sobotu sa uskutočnil medzinárodný vojenský výstup na:

- a) Chopok
b) Chabenec
c) Kriváň

5. Leonard Bernstein bol nielen skvelý dirigent, ale aj skladateľ. Ktorý slávny muzikál vyšiel z jeho pera?

- a) Hello, Dolly!
b) West Side Story
c) Porgy a Bess

6. Princíp zrkadlového ďalekohľadu vynášiel

- a) Mikuláš Koperník
b) Isaac Newton
c) Galileo Galileus

7. Starovekí Gréci usporiadali prvé olympijské hry v roku:

- a) 772 pred n.l.
b) 774 pred n.l.
c) 776 pred n.l.

Správne odpovede: 1c, 2a, 3b, 4c, 5b, 6b, 7c

Kosovo pole

Fotozaujímavosť

Neďaleko kosovského mesta Priština sa nachádza pamätník na počesť bitky v roku 1389, ktorá sa stala najvýznamnejším medzníkom srbských dejín - Bitka na Kosovom poli. Na deň svätého Víta - Vidov dan, ktorý pripadá na 28. júna, stáli v roku 1389 proti sebe srbský knieža Lazar Hrebeljanovič a sultán Murad I. so 70-tisícovým vojskom. Knieža Lazar mal o polovicu vojakov menej, pretože niektorí spojenci Srbov na bojisko nedorazili. Osmanci zvíťazili, hoci v bitke stratili tretinu svojich mužov. Padli aj obaja vrchní veliteľia. Okolnosti smrti sultána Murada sú opradené legendami. Traduje sa, že vysokopostaveného príslušníka Lazarovej družiny obvinili v predvečer bitky zo zrady. Aby dokázal svoju oddanosť, prenikol do sultánovho stanu a zavraždil ho. Dôležitým momentom celej bitky je i motív zrady. Vuk Brankovič s celým svojím vojskom o sile 12-tisíc mužov opustil bojisko a citeľne tak prispel k sultánovmu víťazstvu. Knieža Lazar padol do zajatia a bol popravený. Zomrel ako kresťanský mučeník. V roku 1390 bol vyhlásený za svätého. Vidov dan, Deň sv. Víta, sa stal pre Srbov čiernym dňom a je symbolom národnej tragédie. Dnes pripomína túto bitku i pamätník. Služí ako rozhľadňa a vidieť z nej celé miesto bitky. Na vrchole je mosadzná doska s mapkou, na ktorej sú vyznačené pozície a postupy vojsk. Každý rok 28. júna sa pri pamätníku organizujú spomienkové akcie. V roku 1989, šesťsto rokov od pamätnej bitky, sa pri pamätníku zišlo okolo milión ľudí. V roku 1999 sa etnickí Albánci pokúsili pamätník zničiť. Odvtedy ho strážia vojaci KFOR, v poslednom období príslušníci spoločného česko-slovenského práporu.

Pripravil Milan ČIPKA

S Ú D N I Č K A

Fero vykonával profesionálnu službu len necelý rok. V marci ochorel. Bežná diagnóza si vyžiadala dva týždne práceneschopnosti. Po jej ukončení sa 31. marca nevrátil k útvaru, ako bol povinný. Na výzvy veliteľských orgánov nereagoval a protiprávne sa zdržiaval v mieste trvalého bydliska až do 4. júna, keď proti nemu prokurátor vzniesol obvinenie podľa § 163 ods. 1 Tr. por.

Kariéra profesionála

Fero sa ani po vznesení obvinenia pre trestný čin dezercie podľa § 282 ods. 1 Tr. zák. nevrátil k útvaru, ale naďalej sa neoprávnenne zdržiaval mimo svojho útvaru v mieste svojho bydliska až do 30. júla, keď ho predviedli na vojenskú obvodnú prokuratúru v Prešove. Po výsluchu sa mal vrátiť späť k svojmu útvaru, ale on pokračoval v protiprávnej činnosti až do 18. augusta. V tento deň ho zadržali a sudca rozhodol o vzatí do väzby. Prokurátor podal na Fera obžalobu pre tri trestné činy dezercie podľa § 282 ods. 1 Tr. zák. Na hlavnom pojednávaní sa obžalovaný k tejto trestnej činnosti v plnom rozsahu priznal. Na svoju obhajobu neuviedol nič, čo by ho zbavilo trestnej zodpovednosti. Pretože Fero prvú dezerciu spáchal skôr, ako súd prvého stupňa vyhlásil odsudzujúci rozsudok za iný jeho trestný čin, do úvahy prichádzalo uloženie súhrnného trestu. Ten znel na odňatie slobody na dvanásť mesiacov nepodmienečne. Na výkon trestu bol zaradený do prvej nápravnovychovnej skupiny. Zároveň mu bol uložený aj trest straty vojenskej hodnosti. Za ďalšie dve dezercie bol Fero uznaný vinným, ale súd upustil od uloženia ďalšieho trestu, pretože usúdil, že trest uložený skorším rozsudkom je dostatočný. Aj takto vyzerala kariéra jedného vojenského profesionála. Či musela byť ukončená rozsudkom a stratou slobody, na to si musí odpovedať Fero.

plk. JUDr. Vladimír Peteja

P R Í B E H

Posádkové mesto Tábor, sídlo Západného vojenského okruhu malo niekoľko legendárnych veliteľov. Historky o ich výnimočných mierových činoch sa šírili ústnym podaním predovšetkým v krčmách, pamätníci o nich rozprávali mladším dôstojníkom, ktorí prišli slúžiť do mesta. Príhody o generálovi Richardovi Tesaříkovi, vynikajúcom frontovom veliteľovi, patrili medzi najatraktívnejšie.

Hrdina

Generálovou najvyššou prioritou bola armáda. Na cvičisku, podobne ako v bojoch na východnom fronte, bol tvrdým a nekompromisným veliteľom. Nešetril seba ani podriadených a vyžadoval železnú disciplínu a plnenie úloh. Na druhej strane život v posádke považoval za stratu času a aj sám sa tým riadil. Najznámejším úletom bola stávka, ktorú uzavrel pri niekoľkých fľašiach vodky s vodičom vládneho vozidla Tatraplán v táborskej reštaurácii Strelnica. Predmetom trojpromilevej stávky bolo, že on na svojom tanku prejde vytýčený úsek uličkami Tábora rýchlejšie než vodič na svojom, v tom čase špičkovom, aute. Duel zrealizovali okamžite a, samozrejme, vyhral Tesařík. Na druhý deň však celý tankový pluk opravoval fasády a odrazené rohy historických budov, mechanici dávali do poriadku samotný tank a generál musel vysvetľovať výdavky na preplatenie škôd na vozidlách, ktoré mali tú smolu, že parkovali na „závodnej dráhe“. Ďalšia príhoda tiež hovorí o jeho jazde po meste na tanku. Skončila sa hlavňou zapichnutou v okne pohostinstva. Generál vzápätí vpálil dovnútra a veliteľským hlasom spacificoval hostí: „K..., ktorá chcete mať dieťa s hrdinou Sovietskeho svazu?!“ Nuž, ako to nakoniec dopadlo, o tom historka nehovorí. Predávam, ako som kúpil.

Bernard ROŠTECKÝ

Autor výroku: Theodor Lessina	oddeľovala niečo zlepené	2	med, po latinsky	riadená strela (skr.)	POMÔCKY: Enak, San ester voll	4	paraguajský prózaik a básnik	ľadník	POMÔCKY: roj, adut Vanesa aes, Roa	3	symetrála	rapid thermal annealing (skr.)	1	ručne tkaný nástenný gobelín
ľahká hmla nad horami					skôr				lasicovitá šelma					
športový úbor					kráľ, po francúzsky spievanie				organická zlúčenina Adolf (dom.)					
hora Autor: Vojtech Kúkoľ				čistím nos vzduchom časť celku						Adriána (dom.) Terézia (dom.)				
iniciály herca Horvátha			nem. skr. dvojitého Matilda (dom.)				tromf v kartách staroger-mán					Matica slovenská sumerský názov zeme		
natiera							poobtína druh jaštera							rieka na Aljaške a Sev. Amerike
ofukovala									kosatce praotec praobyv. Palestíny					
plný, po nemecky					cudzie žen. meno sv. v názvoch miest							medzinár. kód Ruska klam (kníž.)		
dľhochvostý papagáj				ženské meno EČV okr. Žilina							miestny dom kultúry (skr.) MPZ Maroka			
rímske číslo 51			zasekla							medveď (hovor.)				
nech, po česky			značka india			žiadna osoba				koniec modlitby (hovor.)				

Obrana súťaž

Protiletadlový raketový systém Starstreak HVM

Základným raketovým prostriedkom protivzdušnej obrany krátkého dosahu vo výzbroji britských pozemných síl je protiletadlová raketová riadená strela Starstreak HVM (High Velocity Missile). Táto veľmi rýchla riadená strela, ktorá dosahuje priemernú letovú rýchlosť presahujúcu trojnásobok rýchlosti zvuku, je vyzbrojená neobvyklou bojovou časťou. Tvorí ju tri oddeľujúce sa miniatúrne autonómne riadené strely bez vlastného pohonu, vybavené prieraznou bojovou časťou. Toto riešenie zvyšuje pravdepodobnosť zničenia vzdušného cieľa jedinou riadenou strelou Starstreak HVM. Riadená strela Starstreak HVM má dĺžku 1,369 m, priemer tela 0,27 m, minimálny dosah 300 m a maximálny dosah 5 km. Samohybný systém SP-HVM (Self-Propelled – High Velocity Missile) na podvozku pancierovaného pásového vozidla Stormer prijal velenie britských pozemných síl do výzbroje 1. septembra 1997. Na samohybnom vozidle je nainštalované odpaľovacie zariadenie s ôsmimi riadenými strelami Starstreak HVM pripravenými k streľbe a ďalších 12 riadených striel sa prepravuje vo vnútri vozidla. Samohybný systém SP-HVM disponuje aj infračerveným výstražným systémom ADAD. V roku 2000 objednali britské pozemné sily 135 prenosných protiletadlových raketových systémov LML (Lightweight Multiple Launcher) so strelou Starstreak HVM.

Text a foto Miroslav GYŮRÖSI

Správne odpovede z OBRANY č. 16/2004

č. 1 – Peace Icarus 2000

č. 2 – 2,7 %

č. 3 – Preventívne zdravotnícke programy,
výcvik špeciálnych jednotiek,
kinezioterapia a regenerácia síl

Výherca súťaže z OBRANY č. 16/2004

Milan Daniel, Trnava

Výherca krížovky z OBRANY č. 16/2004

František Mikuš, Trenčín

Otázka č. 1

Kedy prijali britské pozemné sily do výzbroje protiletadlový raketový systém Starstreak HVM?

Otázka č. 2

Po koľký raz sa uskutočnil v posledný augustový víkend medzinárodný vojenský výstup na Kriváň?

Otázka č. 3

Slovenskí športovci získali na Hrách XXVIII. olympiády v Aténach šesť medailí. O koľko z nich sa zaslúžili zástupcovia vojenských oddielov?

Odpoveď spolu so spätočnou adresou pošlite na korešpondenčnom lístku
najneskôr do 26. 9. 2004 na adresu redakcie:

Redakcia Obrana – Armáda, Vydavateľská a informačná agentúra MO SR, Kutuzovova 8, 832 47 Bratislava

Regrutácia 2494 m n. m.

Poslednú augustovú sobotu sa viac ako šesť stoviek turistov rôzneho veku zúčastnilo na deviatom ročníku Medzinárodného vojenského výstupu na Kriváň. Už tradične ho organizoval Zväz vojakov SR, najmä jeho trenčianska skupina. Na vrchole končiaru znova nechýbal Mikuláš Demjanovič. Spoločne s plukovníkom vo výslužbe Janom Maixnerom už od deviatej hodiny rannej vitali účastníkov výstupu a odovzdávali im listy dokazujúce, že zdolali jeden z najkrajších vrchov našich veľhôr. V tomto roku im robil spoločnosť aj náčelník nitrianskeho regrutačného strediska kapitán Štefan Blahušiak, ktorý so svojím kolegom vybudoval vo výške 2494 metrov provizórne regrutačné stredisko a stanicu poľnej pošty. Záujemcom rozdávali propagačné materiály a pečiatkovali korešpondenčné lístky vydané pri príležitosti výstupu na Kriváň. Turisti si ich niesli zo Štrbského Plesa, kde bolo pri liečebnom dome Solisko provizórne rozložené pracovisko bansko-bystrického regrutačného strediska. Jeho šéfka, nadporučíčka Lenka Opluštilová vydala vyše päťsto

korešpondenčných lístkov a potom sa presunula k hotelu FIS, kde propagačnými materiálmi oslovila ďalšie stovky potencionálnych záujemcov o službu profesionálneho vojaka. Na Kriváni znova nechýbal 77-ročný podplukovník vo výslužbe Kornel Kubíni z Piešťan, ale ani osemročný Dominik Dobiáš z Trenčianskej Teplej, ktorý na tento tatranský štít po prvý raz vystúpil spolu s rodičmi už pred tromi rokmi. Okrem príslušníkov našich ozbrojených síl a ich rodinných príslušníkov, ktorí prišli najmä z Trenčína, Bratislavy, Zvolena, Nitry, Jelšavy, Topoľčian, Martina, Liptovského Mikuláša a Prešova, boli na Kriváni aj zástupcovia partnerských vojenských zväzov z Čiech, Maďarska a Poľska. Plukovník vo výslužbe Jaroslav Kalivoda z českého zväzu si v tomto roku zapísal už svoju deviatu účasť. Kolorit tohtoročného Medzinárodného vojenského výstupu na Kriváň doplnila aj skupina austrálskych Slovákov z Perthu na čele so žilinským rodákom Jánom Bohdalom, či rádové sestry z kežmarského kláštora...

Text a foto Jozef ŽIAK

